

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Kristýna Caudrová

POVÍDKÁŘ IGNÁT HERRMANN

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury. Zároveň souhlasím, aby do mé práce bylo nahlíženo.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, poskytování cenných rad a věcné připomínky.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 POVÍDKA JAKO LITERÁRNÍ ŽÁNŘ	8
2 ŽIVOTOPIS IGNÁTA HERRMANNA	10
2.1 Herrmannovy povídky v zrcadle kritiky.....	12
2.2 Zájmové okruhy Ignáta Herrmanna.....	13
2.3 Herrmann - novinář.....	15
2.3.1 Národní listy.....	15
2.3.2 Švanda dudák.....	16
3 RODINA A JEJÍ PŘÍSLUŠNÍCI.....	18
3.1 Děti.....	19
3.2 Ženy a dívky.....	22
3.2.1 Manželky - matky	25
3.2.2 Vdovy.....	29
3.2.3 Tchyně.....	30
3.3 Muži a chlapi.....	31
3.3.1 Manželé – otcové	35
4 RODINNÉ „SITUACE“.....	38
4.1 Námluvy	39
4.2 Život bez partnera	41
4.3 Manželství	46
4.4 Rodičovství.....	47
ZÁVĚR.....	49
LITERATURA A PRAMENY	50

ÚVOD

Spisovatel a novinář Ignát Herrmann je pro mnohé známý pouze jako autor románu *U snědeného krámu*. Herrmann byl ale také povídkář. Děje svých povídek zasadil do Prahy 19. století. Popisoval v nich obvykle každodenní život obyčejných lidí. Běžný čtenář jeho dílo miloval. „*Herrmann dobyl si všeobecné obliby čtenářstva českého, a kdokoli bere do rukou některou práci Herrmannovu, jest jist, že poskytne mu netoliko zábavy svým zdravým, nenuceným humorem, ale že mu nezřídka otevře rozhled ve svět zcela nový, s jehož tajů ruka bystrozrakého pozorovatele odhaluje roušku dávající překvapenému divákovi nazíratí na obrazy tak blízké svou bytností a přece tak málo tušené a všímané v ruchu života velkoměstského.*“¹ Kritici měli jiné názory a Herrmannovu tvorbu posuzovali velmi příkře a skepticky. Někdy ji dokonce odsuzovali. Přestože nebyl Herrmann oblíbencem kritiků, zaujímá v české literární tvorbě významné místo a jeho dílo je dodnes oblíbené. Jeho povídky vycházejí z reálného života, zachycují mnohdy humornou, jindy politováníhodnou situaci.

Struktura světa, ve kterém žil Herrmann, se v zásadě příliš nelišila od struktury světa, jak ji známe dnes. Tento svět se skládá z řady oblastí. Z mnoha malých světů, ze světů každého z nás. Zahrnují naše zážitky, prožitky a zkušenosti, úspěchy i pády. Jsou to světy práce a odpočinku, radosti i smutku, rodiny, přátel i nepřátel, lásky i nenávisti. Jednotlivé světy dávají našim životům rytmus, určují jejich charakter a potvrzují, že jeden bez druhého nedává smysl a je neúplný. Jdou ruku v ruce a tvoří jeden celek. Mnohdy bývá jeden protipólem druhého.

V tomto duchu se v dalších odstavcích věnujeme povídkovému světu Ignáta Herrmanna, který nastavuje zrcadlo našemu světu i světu našich předků. Herrmannovo dílo lze charakterizovat z mnoha směrů. Můžeme v něm najít mnoho světů, o kterých by se dalo hovořit, a které by se daly blíže popisovat a rozebírat. Pro svou práci jsme si vybrali charakteristiku a klasifikaci světa lidí, protože si myslíme, že právě tento svět je nosným pilířem pro všechny další světy.

Lidé jsou hlavním a nejvděčnějším tématem Herrmannových prací. Různost lidí pro něj byla materiálem k vytvoření nepřeborného množství historek. Není se čemu divit. I my se s lidmi setkáváme na každém kroku. Není den, abychom nepotkali

¹ TICHÝ, J. V. Z pražských zákoutí. *Literární listy*. 1899, roč. X. (č. 21), s. 362. ISSN Neuvedeno.

nějakou osobu. Všichni lidé mají určité funkce a role a vnímavý člověk, kterým byl i Herrmann, se díky tomu stával denně svědkem řady příběhů.

Svět lidí je téma velmi široké, a proto jsme se jej snažili více konkretizovat. Z velkého množství lidských světů, které jsme v Herrmannových povídkách našli, jsme si vybrali svět rodinný. Každý člověk má nebo měl svou rodinu, každý má své kořeny a odněkud pochází. Důraz a orientaci na rodinnou pospolitost můžeme vidět i v povídkách Ignáta Herrmanna. V souvislosti s rolemi v rodině – matka, manželka, otec, dítě se setkáváme s řadou tradičních událostí a procesů, které jsou velmi důležité a kterými se také Ignát Herrmann ve svých povídkách intenzivně zabýval. Mezi těmito klíčovými rodinnými událostmi jsou některé, jež natolik určují životní směry, že jsme se na nich rozhodli popsat realistický přístup Ignáta Herrmanna. Jsou to námluvy, život bez partnera, manželství nebo rodičovství.

Cílem naší práce bylo zjistit, jak Herrmann zobrazoval tradiční rodinné vazby, jak zobrazoval rodinné příslušníky, jak své obrazy chápal. V naší práci jsme se pokusili aplikovat svět Herrmannových povídek na realitu světa přelomu 19. a 20. století, tak jak ji lze vnímat prostřednictvím odborné historické a psychologické literatury. Snažili jsme se analyzovat Herrmannovu realistickou zobrazovací metodu.

Při hledání odpovědí na otázky týkající se Ignáta Herrmanna realisty jsme se symbolicky „vydali na návštěvu“ do různých rodin z 19. století. Charakterizovali jsme základní rodinné a společenské role a Herrmannovy povídky jsme srovnávali s tím, jak je na dějiny každodennosti lidí 19. století nahlíženo dnes. Konkrétní rodinnou roli jsme vždy nejprve zobecnili a následně jsme k ní hledali a uváděli vhodnou povídku. Snažili jsme se je doplňovat o komentáře a popisy hlavních sdělení, které podle našeho názoru uvedené povídky přinášejí čtenářům.

Práci jsme rozdělili do 4 kapitol.

V první kapitole se zaměřujeme na obecnou charakteristiku literárního žánru povídka, na různé přístupy k této literární formě a na to, jak psal povídky Ignát Herrmann.

V druhé kapitole představujeme samotného Ignáta Herrmanna, jeho tvorbu, zaměření a autorovy zájmové okruhy. Uvádíme zde i to, proč nebyly Herrmannovy povídky pozitivně hodnoceny mezi kritiky a naopak proč byly tak vřele přijímány mezi čtenáři. Zároveň je v této kapitole zmínka o Herrmannově novinářské činnosti, která úzce souvisí s jeho povídkovou tvorbou.

Ve třetí kapitole charakterizujeme rodinu z pohledu sociologie, její strukturu a úlohy v devatenáctém století. Zabýváme se také postavami Herrmannových povídek, přičemž se zaměřujeme především na charakteristiku základních rodinných rolí, jako jsou – dívka, žena, manželka, matka, chlapec, muž, manžel, otec.

Ve čtvrté kapitole popisujeme Herrmannovy povídky v souvislosti s rodinnými „situacemi“ od námluv až po rodičovství. Tyto „situace“ jsou nedílnou součástí každé rodiny a nejinak tomu bylo v době, kdy tvořil Herrmann. Koncem 19. století bylo manželství, rodičovství a zaměstnání považováno za vrchol seberealizace. Nelehký byl proto osud lidí, kteří žili život bez partnera.

1 POVÍDKA JAKO LITERÁRNÍ ŽÁNŘ

Ucelenou a jednotnou charakteristiku žánru povídka nenajdeme ani v odborné literatuře. Kořeny povídky sahají do dávných dob vypravěčské tradice, ale za dobu vzniku povídky jako žánru je považován počátek 19. století. „Vzejdeme-li od názvu, je povídka něco vypravovaného, povídaného – nebo též slyšeného; primární funkci v ní proto mívá vypravěč, který se často prezentuje v *ich – formě*.“²

Obecně je povídka prozaický epický útvar. Je kratší než román. Maximální povídkový rozsah by měl být zhruba 8000 slov, což je asi 30 stran. „*Autor se zpravidla soustřeďuje jen na jednu událost a tu ve srovnání s novelou líčí spíše poklidně než dramaticky.*“³ „*Bývá to situace často banální, avšak postupně nabývá povahy klíčového okamžiku lidské existence.*“⁴ Podle encyklopedie literárních žánrů je povídka charakterizovaná takto: „*Kratší próza ztvárňující v jistém nadhledu zvolený moment lidské existence.*“⁵

Hlavními rysy povídky jsou jednoduchý děj a neměnnost charakteru hlavní postavy. „*Povídka vyznačující se pomalým dějovým spádem a silným uplatněním popisného žvlu, snad mohla být charakteristická pro českou romantickou a zvláště realistickou literaturu.*“⁶ Povídka rychle spěje k závěru. „*Závěr je místem náhlého prozření čtenáře, okamžikem osvětlení překvapivých souvislostí a pochopení podstaty věci.*“⁷

Konec povídky bývá otevřený, obvykle osvětlí překvapivé momenty povídky, a čtenář tak pochopí většinu souvislostí. Autor obvykle zanechává hlavní hrdiny uprostřed jejich rozehraných životů a čtenář tak o jejich dalším osudu nemá žádné informace.

² HÁJKOVÁ, A. Proměny české povídky v posledních letech. *Literární listy: orgán Svazu českých spisovatelů*. 1986, roč. 15. (č. 6), s. 83. ISSN 0300-2446.

³ HÁJKOVÁ, A. Proměny české povídky v posledních letech. *Literární listy: orgán Svazu českých spisovatelů*. 1986, roč. 15. (č. 6), s. 83. ISSN 0300-2446.

⁴ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 516. ISBN 80-718-5669-X.

⁵ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 515. ISBN 80-718-5669-X.

⁶ PILAŘ, M. *Pokus o žánrové vymezení povídky*. 1. vyd. Ostrava: Sfinga, 1994. s. 20. ISBN 80-7042-4117.

⁷ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 517. ISBN 80-718-5669-X.

„V nejširším pohledu funguje povídka jako zastřešující označení pro všechny typy kratší prózy.“⁸ Tento pohled je běžný zejména pro angloamerickou literaturu.

„V tomto pojetí je povídka vymezována zejména vůči románu, jakožto útvaru rozměrné prózy.“⁹ Středoevropská povídka je obvykle srovnávána s novelou. „V kontrastu k dramaticky sevřenému novelistickému tvaru se zdůrazňuje stavební uvolněnost povídky, její otevřenost vůči proudu životní reality, projevující se v zálibě a digresích a popisných partiích. Oproti novelistickému zaměření na příběh se podtrhuje důraz povídky na naraci a na zvýšenou aktivitu subjektivizovaného vypravěče.“¹⁰ Povídkáři mají obvykle snahu sdružovat jednotlivé povídky do povídkových cyklů. „Jednotlivá čísla povídkového cyklu může spojovat prostředí, příbuzná tematika, často shodná stylizace vypravěče, většinou profesionálního.“¹¹

Herrmannova povídka mívá obvykle úvod, ve kterém nás autor seznámí s kanceláří, domácností, domem, bytem či krámem. Tuto část popisuje velmi dobře. Čtenář se může náhle ocitnout v místě samém, pozorovat postavy, vidět jejich domovy a přihlížet tomu, co se bude dít. Seznámení čtenáře s prostředím je úzce spjata s popisem osob, které vystupují v historkách. Své postavy Herrmann nemusí dlouze a složitě představovat a popisovat jejich charakter, samy se prvním slovem obvykle čtenáři představí. Dále následuje zápletko, rozuzlení a vyvrcholení děje. Se zápletkou, rozuzlením a vyvrcholením děje se seznámíme podrobně při analýze jednotlivých povídek.

⁸ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 515. ISBN 80-718-5669-X.

⁹ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 515. ISBN 80-718-5669-X.

¹⁰ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 515. ISBN 80-718-5669-X.

¹¹ MOCNÁ, D., PETERKA, J. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 517. ISBN 80-718-5669-X.

2 ŽIVOTOPIS IGNÁTA HERRMANNA

„Povídkář, romanopisec, fejetonista, autor kulturně-historicky cenných memoárů. Tvůrce naturalisticky osnovaného sociálního románu *U snědeného krámu* a četných humoristicky laděných próz.“¹² Těmito hesly lze jen částečně charakterizovat tvorbu tohoto autora z přelomu 19. a 20. století.

I když se mnohým při zmínce o tomto autorovi vybaví spíše jeho románová tvorba, byl Herrmann také povídkář. O této skutečnosti svědčí i fakt, že dvacet tři z padesáti vydaných svazků pod jménem Ignát Herrmann jsou knihy povídkové. „Obsahují 387 textů – většinou kratších (zhruba desetistránkových), ale občas i rozsáhlejších (od třiceti do sta stránek) a také dva povídkové cykly.“¹³ „Takovému autorovi se muselo přirozeně dýchat v povídce, žánru vpravdě „stolním“: ne náhodou Herrmann nazýval své povídky „historkami“ tedy čímsi mezi anekdotou a vzpomínkou. Od historky je pak už jen krok k dalšímu herrmannovskému žánru – k medailonu, podobizně, siluetě.“¹⁴

Herrmann se narodil roku 1854 v Chotěboři, jako syn majitele mlýna a později kancelářského písaře. „Jeho otec František Xaver Herrmann, rodák královéhradecký a vyučený kupec, koupil mlýn na začátku let padesátých, když se po několikaměsíčním pobytu v americkém Texasu vrátil do Čech, ale jeho pokus o mlynaření neměl dlouhého trvání; v Chotěboři, kde se mu narodil jako třinácté dítě syn Ignát, znovu ztroskotal a tři roky po jeho narození se odstěhoval zase do Hradce Králové, aby tam po dvacetiletém manželství začal novou existenci písaře v kterémsi kanceláři.“¹⁵ Herrmannův otec byl snílek a podnikavec. Svědčí o tom jeho výprava do Texasu, kde chtěl založit firmu a podnikat. Texaské dobrodružství však nebylo úspěšné a po nějaké době se rodina vrátila zpět do vlasti. K tomuto tématu se Herrmann ve svých povídkách často vracel. Jeho matka Kateřina pocházela z rodiny nakladatele Pospíšila z Hradce Králové. Do Hradce Králové se rodina nedlouho po narození syna Ignáta přestěhovala. Herrmann vyrůstal v chudobných poměrech, často byla rodina odkázána na pomoc svých příbuzných. „Kterak tu musila matka hospodařit!“¹⁶

¹² Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce 2/I H-J. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. s. 159. ISBN 80-200-0468-8.

¹³ RUT, P. *Komentář*. In. Herrmann, I. *Nedělní povídky*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004. s. 411. ISBN 80-7106-631-1.

¹⁴ RUT, P. *Komentář*. In. Herrmann, I. *Nedělní povídky*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004. s. 393. ISBN 80-7106-631-1.

¹⁵ HÝSEK, M. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1934. s. 16. ISBN Neuvedeno.

¹⁶ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 4. ISBN Neuvedeno.

V Hradci začal Herrmann navštěvovat základní školu. „*Neučil se rád. Za to arcí přečetl všechny knížky z nákladu a skladu dědova.*“¹⁷ „*Herrmanna zajímali zvláště vojáci, kteří udávali ráz města, knížky ve skladě dědově, kterého navštěvoval a jemuž předčítal, příběhy studentské a ze známých rodin, o nichž se hovořovalo, a sta nových příhod, jež zažil se svými kamarády.*“¹⁸ Studium Herrmanna příliš nezajímalo. Na střední škole nebyl příliš úspěšný, a proto po prvním ročníku odešel do Prahy, kde se učil knihkupcem. „*Herrmannovi bylo tehdež skoro jedno, čím bude, jen když co nejdříve upláchne škole, která se mu zdála mučírnu a žalářem.*“¹⁹ „*V té době už se také zkoušel v péře, arcí tajně, pro sebe; byly to literární začátky, které oslazovaly trpké kupecké chvíle aspoň jemu, než se mohly státi potěchou širšího čtenářstva.*“²⁰

Po studiu pracoval jako příručí v galanterním obchodě v Praze, kde přišel do styku s literárním světem. Od roku 1873 pracoval jako příručí v nakladatelství J. Otty, zetě matčina bratra Pospíšila. „*Herrmann vstoupil do literatury jako energetický samouk, z matčiny strany pocházel ze staré kulturní rodiny Pospíšilů. Snažil se využít všech možností, především svého příbuzenství s nakladatelem J. Ottou, aby po svízelných začátcích kupeckého učedníka pronikl do literatury. Zpočátku se uplatnil jako autor příležitostných brožurek a časopisecky otiskovaných drobných, vesměs humoristických próz.*“²¹ Od roku 1875 se na veřejnosti začínají objevovat Herrmannovy povídky. Za jeho první hodnotnou práci je považována *Báje o červené růži*, která měla spíše charakter pohádky než humoresky. Tato prvotina byl pro Herrmanna odrazový můstek k další tvorbě. Od té doby začínaly vycházet jeho povídky v různých časopisech, v roce 1880 vyšla jeho první kniha povídek *Z chudého kalamáře*.

Roku 1881 se oženil. Jeho ženou se stala Hermína Chvátalová. Z manželství se narodily tři děti. Manželce je věnována povídková kniha *Rodiny a rodinky*. Posléze začal Herrmann pronikat do žurnalistiky. „*1876 se stal redaktorem humoristického časopisu Paleček, v němž už roku 1873 debutoval první tištěnou práci. Když 1878 Paleček přešel do majetku firmy FR. Borový, byl Herrmann několik let pisářem v advokátní kanceláři svého bratra. 1881 byl přijat do Národních listů (nejprve do administrace, pak jako pokladník); 1885 se stal členem redakce jako soudničkář. 1882*

¹⁷ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 4. ISBN Neuvedeno.

¹⁸ *Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce 2/I H-J*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. s. 159. ISBN 80-200-0468-8.

¹⁹ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 5. ISBN Neuvedeno.

²⁰ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 6. ISBN Neuvedeno.

²¹ *Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce 2/I H-J*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. s. 159. ISBN 80-200-0468-8.

založil a sám redigoval čas. Švanda dudák, který do značné míry zaplňoval svými prózami (vyšel zde např. román U snědeného krámu). Od roku 1892 byl pravidelným povídkářem a fejetonistou nedělních vydání Národních listů, v nichž setrval až do jejich zastavení začátkem 1918, kdy přešel do Cesty, 1920 se však do Národních listů vrátil a psal do nich prakticky až do své smrti.“²²

Ignát Herrmann zemřel v Řevnovicích, ve věku 81 let.

2.1 Herrmannovy povídky v zrcadle kritiky

Herrmann byl autorem populárním zejména pro běžného čtenáře. Svědčí o tom fakt, že jeho dílo bylo prodáváno ve velkém, podle jeho děl se točily filmy a v neposlední řadě bylo jeho dílo také překládáno do mnoha světových jazyků.

Ve své době okouznil čtenáře hlavně tím, že popisoval život prostých lidí, drobných řemeslníků, obchodníků, opinců, domovníků z lidu. „*Jeho úspěch je založen na tom, že Herrmann pražské lidové vrstvy zná nejen jako bystrý pozorovatel, ale přímo jako jeho účastník.*“²³ „*Zjednal v literatuře domovské právo lidem, kteří z ní byli posud vystrkováni.*“²⁴ Herrmannovy figurky byly s životem a místem, kde vyrůstaly a celý život žily, smířeny. Tito lidé netoužili po změně, nebouřili se, mnohdy nepříznivému osudu, neutíkali z domu, neopouštěli rodiny, nepáchali sebevraždy a nedělali nic nekonvenčního. Autor své postavičky neodsuzoval. „*Nestál nad svými figurkami, nýbrž uprostřed nich, raduje se s nimi v bodrém humoru a sdílí jejich životní nesnáze v dobráckém soucitu.*“²⁵ „*Nikomu se neposmívá, ale na všechny se usmívá a s mnohými se směje.*“²⁶ „*Jeho vymírající Pražané musí býti bodří, nikoli směšní.*“²⁷

Právě tato rezignace a smířlivost nad životem autorových figurek pobuřovala autorovy kritiky. Arne Novák označuje Herrmanna jako neromantika, v jehož díle chybí realismus. Už jen název článku *Malý svět Ignáta Herrmanna*, ve kterém byla tato kritika uveřejněna, o něčem svědčí. „*Nechápe života celého v neomezené šíři, nýbrž pouze to z něho, co ho dojíká, vzněcujíc jeho sympatii neb soucit. Nepostihuje tvrdou, krutou, dynamickou intenzitu společenského dění, nýbrž tu vlnu z něho, která budí odezvu*

²² Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce 2/I H-J. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. s. 159. ISBN 80-200-0468-8.

²³ NOVÁK, A. *Ignát Herrmann*. In: Přehledné dějiny literatury české. 5. vyd. Brno: Atlantis, 1995. s. 798. ISBN 80-7108-105-1.

²⁴ ŠALDA, F. X. *Ignát Herrmann*. In: České medailony. 1. vyd. Praha: SNKLHU, 1959. s. 190. ISBN Neuvedeno.

²⁵ NOVÁK, A. *Ignát Herrmann*. In: Přehledné dějiny literatury české. 5. vyd. Brno: Atlantis, 1995. s. 798 - 789. ISBN 80-7108-105-1.

²⁶ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 10. ISBN Neuvedeno.

²⁷ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 12. ISBN Neuvedeno.

v lidském srdci, přístupném jemu samému hlavně jen ve svých středních a nižších polohách.“²⁸ Herrmann ve svých povídkách zaznamenal starou Prahu, která se teprve začínala měnit v průmyslové velkoměsto. Absence průmyslového rozvoje nové Prahy se nelíbí Arne Novákovi. Odsuzuje také to, že popisuje pouze povrch skutečnosti a neproniká do hloubky problému a trnem v oku jsou mu také stále se opakující náměty.

Herrmann neměl štěstí na čtenáře z řad kritiků. Vedle Arne Nováka jeho dílo kritizuje též František X. Šalda. V knize *České medailony*, ve které Herrmannovi patří celý medailon, jej spíše kritizuje. Zabývá se otázkou, jak zrovna tento autor mohl být ve své době populární. „*Tento Herrmann byl zajímavá figura spíše svým životem než svým dílem. Byl to energický samouk; byl to někdo. Probil se z malých začátků až k značné popularitě a významnosti novinářské a spisovatelské; pravda, probil se spíše svou houževnatostí než hloubkou a pronikavostí svého talentu, ačkoliv ani on nebyl nepatrný.*“²⁹

Kulturně dokumentární ladění Herrmannových děl se naopak líbí Bohuslavu Blažkovi. „*Pronesl půlstoletím cosi zdánlivě bezcenného, co časem všichni „vyhodili“, tak jako se zbavujeme novin, dopisů, módních doplňků nebo jiných „bezenných“ každodenních drobností, které bychom po desítkách let mohli zpeněžit.*“³⁰

2.2 Zájmové okruhy Ignáta Herrmanna

Herrmann je ve valné většině publikací charakterizován jako humorista. Tato charakteristika je však pouze částečná. Povídky psané do roku 1900 mají k humoru daleko. Společným znakem pro většinu jeho povídek je Praha. „*Herrmann jest Pražan s tělem i duší, zná Prahu do všech záhybů rozlehlého pletiva jejích ulic a stopuje bystrým, vnímavým zrakem život proudící se v ní za času denního i za temnoty noční, na elegantních třídách i v oněch odlehlých zákoutích, která mají své vlastní postavy, svůj vlastní život, plný zjevů jen jej charakterisujících.*“³¹

Pokud se budeme zabývat povídkami psanými po roce 1900, překvapí nás jejich dějová i postavová pestrost. Náměty čerpal odkudkoli. Herrmann uměl postřehnout detail, vybrat ho a zpracovat. Jeho zájmový okruh byl stále stejný, ale přesto se

²⁸ NOVÁK, A. *Malý svět Ignáta Herrmanna*. In: Hovory okamžiků: kniha feuilletonů. 1. vyd. Vyškov: Fr. Obzina, 1926. s. 37. ISBN Neuvedeno.

²⁹ ŠALDA, F. X. *Ignát Herrmann*. In: *České medailony*. 1. vyd. Praha: SNKLHU, 1959. s. 190. ISBN Neuvedeno.

³⁰ BLAŽEK, B. Čím se provinil Ignát Herrmann? *Kritický sborník*. 1995, roč. 15(č. 4), s. 52. ISSN 0862-819X.

³¹ TICHÝ, J. V. Z pražských zákoutí. *Literární listy*. 1899, roč. X (č. 21), s. 362. ISSN Neuvedeno.

navzdory kritice neopakoval. Všude nacházel tvůrčí podněty: na ulici i v domácnosti, v kancelářích i v hospodách, na procházkách, při pochůzkách za prací i na výletech, v krámcích i na trzích. Náměty čerpal z nejrozmanitějších životních situací: dostaveníčka milenců, rodinný život, neopětovaná láska, chudoba a také smrt, od hovorů doma a ve společnosti až po všelijaké spory a hádky. Čerpal ze setkání se známými i neznámými, z náhodného styku s různými lidmi, z toulek Prahou, ze své redakce; přinášel mu je každý den, poledne, večer, noc, všechny roční období, každé počasí, nejruznější svátky, nejrozmanitější události; čerpal z toho, co viděl před sebou a také ze svých zkušeností, ze vzpomínek, z vypravování i doslechu. „*Spisovatel líčí a popisuje své Pražany věrně, pravdivě, nevkládaje v ně svých názorů nebo smyšlenek, nýbrž dává jim žít a títi, myslet i jednati tak a nejinak, než jak myslí a žijí ve skutečnosti.*“³²

Čtenáři ani ne tak tehdejšímu jako dnešnímu chtěl nejspíše ukázat: Takové to bylo. Byl realista. „*Fenomenální paměť a bytostná potřeba žít mezi lidmi, rozumět své době a být na oplátku chápán současníky diktovala Herrmannovi nejenom jednotlivé portréty, ale přivedla ho nakonec k celkovému pohledu na Prahu poslední čtvrtiny 19. století.*“³³

Herrmann ve svém díle zachycuje starou Prahu, ne Prahu v době průmyslového rozvoje. „*To, co by se jinému kronikáři Prahy vytýkalo, že se obírá stále určitými vrstvami malé, šosácké, zanedbané Prahy staré, lidmi drobnými hmotně, mravně i kulturně, lidmi bez pokroku, je Herrmannovou předností.*“³⁴ „*Tato kulturně dokumentární funkce zmíněných detailů je ovšem až druhotná; pro soudobého čtenáře poznávací hodnotu neměly, neboť tvořily samozřejmou součást každodennosti. Jejich původní funkce byla vlastně zcela opačná: svou obvyklostí měly ve čtenáři sugerovat pocit, že se ocitá v důvěrně známém světě, a posilovat tak jeho citovou identifikaci s textem.*“³⁵ „*Hovoří v nich o věcech, které původně byly „všeobecně známé“, běžně dostupné, nejde tedy o žádná tajemství ani důvěrná sdělení o osobnostech nebo dějích veřejnosti nedostupných, které by memoárista s odstupem let konečně prozrazoval. Protože to byly věci každodenní, stávaly se díky mechanismu habituace vlastně psychicky neviditelné, samozřejmé. Být Herrmann rodilým Pražanem, asi by na nich*

³² F. V. V. Bodří Pražané. *Světlozor*. 1891, roč. 27 (č. 28), s. 335. ISSN Neuvedeno.

³³ RUT, P. *Komentář*. In: Herrmann, I. *Nedělní povídky*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004. s. 393. ISBN 80-7106-631-1.

³⁴ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 13. ISSN Neuvedeno.

³⁵ MOCNÁ, D. *Případ Kondelík (Epizoda z estetiky každodennosti)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 101. ISBN 80-246-0312-8.

také nic zvláštního neshledával, ale jako „nevědomý mladík z venkova“ je viděl a cenil si jich, neboť je pozoroval očima cizince ve smyslu kulturně antropologickém, očima příchozího z jiného světa.“³⁶

2.3 Herrmann - novinář

Pokud chceme zpracovat Herrmannovu povídkovou tvorbu, nemůžeme opomenout kapitolu o jeho novinářské činnosti. Své povídky nejprve uveřejňoval v časopisech a novinách. Až později začalo jeho dílo vycházet knižně.

Novin a časopisů, do kterých přispíval, byla celá řada. Nejznámější z nich Humoristické listy, Květy, Lidové noviny, Literární rozhledy, Literární svět, Lumír, Máj, Naše řeč, Osvěta, Paleček, Ruch, Sokol, Národní listy, Světozor, Švanda dudák a Zvon. Během této doby zůstal nejvěrnější hlavně Národním listům a Švandovi dudákovi.

2.3.1 Národní listy

Roku 1881 začal pracovat v Národních listech – nejprve v administrativě, později jako pokladník. Roku 1884 mu vyšla jeho první povídka, ale jeho pokus dostat se do redakce byl marný. „*Herrmannovi postavení u pokladny stávalo se z všelijakých příčin nesnesitelným, i žádal několikrát dra. Grégra, aby jej zkusil v redakci.*“³⁷ Julius Grégr jeho žádosti neúprosně odmítal. Herrmann dal tedy koncem roku 1884 výpověď a v novinách již jako pokladník nepracoval. „*Jednoho večera odcházel z Národních listů jako člověk bez chleba.*“³⁸ Začal psát pro odpolední vydání drobné povídky.

Jeho dílo však u některých redaktorů vzbudilo zájem. Herrmann tak byl přijat roku 1885 do redakce jako soudní referent. „*Nálada s jakou vstoupil do nejistého nového života, je patrna i z nového pseudonymu, kterým své příspěvky podepisoval: Ypsilon; znamenal, že autor je jako jeho značka v abecedě jedním z posledních.*“³⁹ Referáty ze soudní síně psal až do roku 1892. Soudní síň pro něj byla literární školou, protože prohlubovala jeho znalost lidí a života. Jako soudní referent byl Herrmann zpravodajem, který podal čtenáři případ jasně se všemi podstatnými podrobnostmi. Přinášel fakta, ale pokud ho nějaká figurka dokázala zaujmout, popsal její vzhled, vystupování a reprodukoval celé její výpovědi či věty. „*Psával své zprávy vždycky*

³⁶ BLAŽEK, B. Čím se provinil Ignát Herrmann? *Kritický sborník*. 1995, roč. 15 (č. 4), s. 52. ISSN 0862-819X.

³⁷ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 10. ISBN Neuvedeno.

³⁸ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 10. ISBN Neuvedeno.

³⁹ HÝSEK, M. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1934. s. 31. ISBN Neuvedeno.

s laskavým humorem, jenž citlivě zastíral lidskou hloupost i jalovou sentimentalitu, ale vždycky svým perem soudil spravedlivě, maje před očima, byť člověka zvrhlého, byť zločince, přece jen bližního.“⁴⁰ Povídky, které psal do Národních listů jako soudničkář, byly vydány v dvojsvazkové knize *Drobní lidé* a v knize *Z pražských zákoutí*.

Roku 1892 získal místo v nedělní zábavné příloze a stal se tak pravidelným nedělním povídkářem těchto novin. Prvních sedm let psal povídky jednou za týden, od roku 1900 jednou za čtrnáct dní. Na přání redaktora Grégra vydával jen povídky ucelené, v každém díle vždy jednu. Až po jeho smrti roku 1896 začal psát obrázky na pokračování. Jeho činnost byla přerušena až koncem války roku 1918, kdy byly Národní listy zastaveny a nahrazeny týdeníkem *Cesta*, kam Herrmann přešel. Roku 1921 bylo vydávání Národních listů obnoveno, a povídky se tak vrátily do sloupců nedělní zábavné přílohy. Většina jeho knih vznikla z příspěvků v nedělním čtení – *Páté přes deváté*, *Ztřeštěné historky*, *Staří mládenci*, *Rodiny a rodinky*, *Muž bez třináctky a jiné povídky nedělní*, *Kancelářský prach*, *Smíšené zboží*, *Paměti starého mrzouta*, *Příběh dušičkový a jiné*.

2.3.2 Švanda dudák

Roku 1882 tak poprvé vyšel humoristický časopis *Švanda dudák*. „*Jednou z hlavních pohnutek byla okolnost, že některé práce Herrmannovi zdály se redaktorům příliš realistické, ba naturalistické, až strohé a pro ženské čtenářstvo tuze smělé.*“⁴¹ *Švanda dudák* patřil Herrmannovi, a proto mohl vydávat, co sám chtěl. „*Herrmann si Švandu dudáka založil hlavně pro sebe, aby měl vlastní tribunu a mohl své práce tisknout bez ohledů na cizí vkus a názory; byla to odvaha: na svou pěst bez nakladatele a mecenáše, bez povzbudivých styků, jen z vlastní potřeby, jež ukládala povinnost býti nejen redaktorem, nýbrž i administrátorem, sám časopis z velké části psal i kolportoval, nést nejen mravní, nýbrž i finanční riziko.*“⁴² Knihy, jež tehdy publikoval, byly seskládány z povídek, které vycházely ve Švandovi – *Pražské figurky*, *Bodří Pražané*, *Pan Melichar*, *Z pamětí starého mrzouta nebo román U snědeného krámu*.

První ročníky nebyly čistě humoristické, objevovaly se také příspěvky s vážnější tematikou – např. *Pan Melichar*.

⁴⁰ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 11. ISBN Neuvedeno.

⁴¹ JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. s. 10. ISBN Neuvedeno.

⁴² HÝSEK, M. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1934. s. 45. ISBN Neuvedeno.

Většina příspěvků prvního vydání byla Herrmannova. Nejprve měl jen málo spolupracovníků, ale postupem doby se okruh přispěvatelů zvětšoval. Přispívali do něj Jan Neruda, Jaroslav Vrchlický, Karel Václav Sládek, Jan Herben, František Chalupa.

Od roku 1887 jej od Herrmanna získal nakladatel František Topič. Topič časopis zvelebil a získal nové nakladatele a ilustrátory. V devadesátých letech byl časopis velmi populární a svými parodiemi a karikaturami udržoval souvislost s literárními a divadelními aktualitami. V důsledku války Švanda dudák roku 1914 zanikl. Roku 1924 bylo vydávání časopisu obnoveno, ale jeho tradiční pojetí, ve kterém se nakladatel snažil pokračovat, se neslučovalo s poválečným životem, novými směry a hesly. Důvodem byl snad i fakt, že většina starších autorů již zemřela a mladí autoři se do časopisu nehrnuli. Poválečné vydávání Švandy dudáka tedy netrvalo dlouho, a tak časopis roku 1930 definitivně zanikl.

3 RODINA A JEJÍ PŘÍSLUŠNÍCI

Ve své práci se zaměřuji na Ignáta Herrmanna a jeho povídky související s rodinnou tematikou. Proto bych chtěla vymezit pojem rodina z pohledu sociologie.

V odborné literatuře se můžeme setkat s nepřeberným množstvím definic, které tento pojem charakterizují. „*Obecně původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociologické struktury i základní ekonomickou jednotkou, a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.*“⁴³ „*Rodina se ovšem z lidského páru zakládá až narozením prvního dítěte.*“⁴⁴ Rodina na počátku dvacátého století měla především funkci reprodukční, ekonomickou, výchovnou a ochrannou.

Reprodukční funkce byla a je nejdůležitější funkcí ze všech, protože zajišťuje pokračování lidského druhu. „*Mít děti bylo nejen přirozené, ale i nutné: měly to být právě ony, kdo jednou převezme předchozími generacemi nastřádaný majetek a o staré a nemohoucí rodiče se postarají.*“⁴⁵

Další funkcí, je funkce výchovná, která se v předindustriální společnosti odehrávala v rodině. „*Rodina tak bezesbytku plnila výchovnou funkci: v jejím lůně bylo dítě nejdříve usměřováno, pak vychováno se zřejmým ohledem na budoucí povolání (chlapec) či poslání (dívka).*“⁴⁶

Velmi podstatná je také ekonomická funkce rodiny. „*Cílem rodiny bylo zajistit obživu, příjmy, reprodukci pracovní síly.*“⁴⁷

Pomocí rodiny byla vytvářena určitá struktura, jejímž úkolem bylo vytvářet co nejstabilnější a nejbezpečnější prostor pro její členy, což dávalo rodině také funkci ochrannou. Především v období překotného společenského vývoje v průběhu druhé poloviny devatenáctého století a přelomu devatenáctého a dvacátého století bylo více než žádoucí zajišťovat pevné rodinné zázemí zprostředkující určité sociální zázemí a životní jistoty. Ivo Možný v knize Sociologie rodiny poukazuje na to, že na rodinu bylo ze sociologického pohledu dlouhodobě nahlíženo jako na morfostatickou instituci.

⁴³ Velký sociologický slovník. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1996. s. 940. ISBN 80-718-4164-1.

⁴⁴ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. s. 17. ISBN 80-864-2905-9.

⁴⁵ LENDEROVÁ, M., MACKOVÁ, M. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 59. ISBN 80-7194-756-3.

⁴⁶ LENDEROVÁ, M., MACKOVÁ, M. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 64. ISBN 80-7194-756-3.

⁴⁷ LENDEROVÁ, M., MACKOVÁ, M. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 65. ISBN 80-7194-756-3.

Znamená to, že se jedná o strukturu velmi stabilní a relativně neměnnou. „*Představuje sociální zařízení, jehož primárním účelem je vytvářet soukromý prostor, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává.*“⁴⁸ „*Rodina vždy byla záležitostí zprvu dvou, později více osob, z nich každý má (a vždy měl) svůj vnitřní svět.*“⁴⁹ Později se k těmto funkcím přidala ještě funkce emocionální.

Herrmannovy povídky nás seznamují s rolemi základními, jako jsou manželka, manžel, matka, otec, dcera, syn, a také se vzdálenějšími příbuznými – teta, strýc, babička, dědeček, tchýně, tchán, synovec, neteř. V povídkách Herrmanna můžeme nalézt také různé typy rodin. Ve většině případů je to rodina úplná – matka, otec a děti nebo rodina rozšířená, která představuje soužití více generací. Méně často se objevuje rodina, kterou tvoří vdova či vdovec s dětmi, postarší manželé, kterým už odrostly děti, manželé, kteří mít děti nemohou nebo mladí manželé, kteří zatím děti nemají. Nežádka se také objevuje starý mládenec či svobodná dáma. Z povídek je patrné, že rodinný život je daleko šťastnější a spokojenější než život bez rodiny.

Ignát Herrmann se rodinnou tematikou a osobními postoji nijak nevymyká z dobového názorového proudu a potvrzoval formální struktury rodinného života i role jejich jednotlivých členů. Pokud některá osoba nezapadala do těchto zažitých a přesně definovaných struktur, stala se obvykle cíleně objektem popisování a vykreslování v jeho povídkách. Konkrétní příklady podle klíčových rolí, které mají vazby na rodinný život, uvádím dále v jednotlivých kapitolách.

3.1 Děti

„*Dětství našich předků se od reality 20. či 21. století lišilo v mnoha ohledech, základní odlišnost byla dána dvěma okolnostmi: počtem dětí v rodině a krátkou dobou, jež byla dětství vyhrazena.*“⁵⁰ Důraz byl kladen na výchovu. Nejprve byly děti vychovávány v rodině, po nástupu do školy se výchovná funkce přesunula do škol. Postupem času se dětem věnovalo stále více pozornosti, a s tím se i prodlužovala doba dětství. „*Rodina vstúpila dítěti disciplínu a připravila je na život, současně mu vtiskla obecně uznávané standarty – distinktivní znaky pro tu či onu sociální vrstvu, které mu*

⁴⁸ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. s. 13. ISBN 80-864-2905-9.

⁴⁹ LENDEROVÁ, M., MACKOVÁ, M. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 51. ISBN 80-7194-756-3.

⁵⁰ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 134. ISBN 80-718-5647-9.

umožňovaly a usnadňovaly prosazení v prostředí, kam patřilo.⁵¹ V Herrmannových povídkách děti zpravidla nemají hlavní úlohu, plní pouze nutné doplnění správně fungující rodiny, a jejich postavení v díle je proto čistě formální.

V povídce *V den tahu* Herrmann přibližuje osud rodiny, která si podala los a očekávala, zda vyhraje nebo nevyhraje. Když došlo na tah loterie, s překvapením a velkou radostí zjistila rodina, že vyhrála. Zbývalo jediné – přinést los a nechat si vyplatit výhru. Manželé přeházeli celý byt, ale po losu nebylo ani památky, až se děti přiznaly, že si z losu udělaly balón a los tedy zničily. „*Kačenka nese z kuchyně nějaké cáry na nitkách – zbytky výstavního losu, pouhé okraje, serie pryč, číslo pryč – los ten tam – hlavní výhra v pekle!*“⁵² Zničení losu si tatínek nenechal líbit a syna potrestal. „*Spráskal jsem Dalibora --- že je to jediná hrůza. Leží v postýlce bez sebe – žena mu přikládá ledové obklady – Kačenka letěla pro doktora. V koutě řve Lída – namátkou dostala také. U postele pláče žena nad spráskaným synem a nad troskami nových necek.*“⁵³

V roce 1891, kdy napsal Herrmann povídku *V den tahu*, probíhala v Praze Všeobecná zemská jubilejní výstava. „*Návštěva výstavy stala se všem vrstvám národa potřebou vlasteneckou; konána byla proto s neúnavnou horlivostí, s obdivuhodným záplem, s povznesenou slavnostní náladou. Proto i cizinci snadně chápali, že naše výstava jest českému lidu více než pouhým znázorněním domácí výroby.*“⁵⁴ V té době byla tato akce velmi významnou událostí a je celkem pochopitelné, že svým způsobem ovlivnila také Ignáta Herrmanna. Na pozadí ojedinělé obchodní, politické, kulturní i společenské události konce devatenáctého století rozvíjí příběh týkající se fenoménu loterie jako cesty ke zlepšení životní situace či posunu mezi společenskými třídami. Nezdařená výhra vede v tomto díle místo ke zlepšení životní situace k poškození zdraví dětí a újmě na majetku v podobě rozbitých necek, nikoliv k rychlému zbohatnutí či případnému posunu mezi společenskými třídami. Podobný námět se objevil v povídce Jana Nerudy *Týden v tichém domě* z roku 1867. I v tomto příběhu sehrála loterie jednu

⁵¹ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 140. ISBN 80-718-5647-9.

⁵² HERRMANN, I. *V den tahu*. In: *Drobní lidé I. Črty ze všedního života*. 1. vyd. Praha.: F. Topič, 1921. s. 191. ISBN Neuvedeno.

⁵³ HERRMANN, I. *V den tahu*. In: *Drobní lidé I. Črty ze všedního života*. 1. vyd. Praha.: F. Topič, 1921. s. 191. ISBN Neuvedeno.

⁵⁴ *Sto let práce: Zpráva o všeobecné zemské výstavě v Praze 1891*. 1. vyd. Praha: Výkonný výbor zemské jubilejní výstavy, 1891. s. 376. ISBN Neuvedeno.

z klíčových rolí mezilidských vztahů. „*Však já vím, co chtějí; nevědí pro dluhy kudy kam a slyšeli dnes od toho Plácala kupce, - ano ty ještě nevíš, že jsem vyhrála terno.*“⁵⁵

O tom, jak správně vychovávat nezbedné chlapce se dočteme v povídce *Konečně dostává*. Do rodiny Houžvičkovy přijel strýc, který měl s rodinou strávit vánoční svátky. „*Něco mne v rodině svakově netěší. Jejich kluk, Artúr. To je kluk zpropadený!*“⁵⁶ Strýček Artúra neustále napomínal a huboval mu. To si však chlapec nenechal líbit. „*Mám hrozný vztek. Je to kluk nekáraná! Tropil včera při večeři skotáctví, napomenul jsem ho – vyplázl on kluk na mne jazyk.*“⁵⁷ Vypláznutým jazykem Artúrovo zlobení však neskončilo. „*Po obědě jsme si zdřímli, po kávě chci domů. Hledám botky, najdu je v kuchyni, zvednu je za štruple. (...) No, ano, vlastně jsem si to mohl pomyslit. Perka jako cent – z nich teče vodopád a plná podlaha rybiček z akvária svakova,*“⁵⁸ Toto si ovšem strýc líbit nenechal a dal svému synovci pohlavek, což se ale příliš nezamlouvalo chlapcovým rodičům. Strýc neustále přemýšlel, jak by rodiče svého synovce přiměl ke správné výchově. K Vánocům mu koupil knihu *Zábavná věda - Sto silozpytných pokusů k zábavě a poučení mládeže i dospělých*. Artúr pokusy z knihy samozřejmě zkoušel a při bádání o zemské gravitaci rozbil několik sklenic, talířů a hrnků, za což dostal od svých rodičů nejeden výprask. „*Už ani nezapisuji jednotlivé výprasky. Nestačím. Ale mám přesvědčení, že jsem svým dárkem dal pravý základ k výchování svého darebného sestřence.*“⁵⁹

Obě povídky řeší výchovný problém s dítětem výpraskem. Jiný trest se v jeho povídkách neobjevuje. Rodiče přistupovali k výchově přísně a pro výprask nešli daleko. Citlivé zacházení s dítětem se nepraktikovalo stejně jako mazlení či vyjadřování citů. „*Snahou bylo vychovat bytost schopnou obstát v drsném světě.*“⁶⁰ „*U našich předků platilo, že i při harmonickém vztahu v rodině založené na pokrevních vztazích je tělesný trest blahodárným prostředkem zajišťujícím budoucí mravní bezúhonnost dítěte.*“⁶¹

⁵⁵ NERUDA, J. Týden v tichém domě. In: *Povídky malostranské*. 2. vyd. Kyjov: Nákladem okresního osvětového sboru, 1922. s. 96. ISBN Neuvedeno.

⁵⁶ HERRMANN, I. *Konečně dostává*. In: *Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života*. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 209. ISBN Neuvedeno.

⁵⁷ HERRMANN, I. *Konečně dostává*. In: *Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života*. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 209. ISBN Neuvedeno.

⁵⁸ HERRMANN, I. *Konečně dostává*. In: *Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života*. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 212. ISBN Neuvedeno.

⁵⁹ HERRMANN, I. *Konečně dostává*. In: *Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života*. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 219. ISBN Neuvedeno.

⁶⁰ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 147. ISBN 80-718-5647-9.

⁶¹ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 150. ISBN 80-718-5647-9.

Tělesné tresty byly v devatenáctém století běžným způsobem výchovy dětí, a proto jsou i přirozenou součástí Herrmannových příběhů. Tělesné trestání dětí, jakkoliv nehumánní z dnešního pohledu, je v českých zemích velmi silně zakořeněno, a přestože je při nepřiměřeném použití síly rodič trestně odpovědný, nejsou definována jednoznačná pravidla. Tělesné tresty jsou zakázány ve školách, nikoliv však v domácnosti, což je v posledních letech předmětem četných diskuzí.

3.2 Ženy a dívky

Už Oscar Wilde poznamenal: *Ženy nevědí, co chtějí, a nedají pokoj, dokud to nedostanou*, čímž vyjádřil, že se jedná o stvoření velmi komplikovaná. Jejich role v lidské společnosti je ve srovnání s mužskou rolí rozdílná. Dá se říci, že je tomu tak od nepaměti, byť poslední léta se globální změny významně dotýkaly i této oblasti. Dříve ženy vykonávaly výhradně práce spojené s udržováním domu, péčí o manžela a práce související s výchovou dětí. V minulém století, to je v době, kdy Herrmann tvořil také svá díla, byly ženy velmi submisivní a ve vztahu k mužům téměř výhradně podřízené. Situace se však během 20. století postupně měnila, ženy získaly nejprve volební právo a následně i ekonomickou nezávislost. Ačkoliv se i dnes většina žen stará o domácnost a děti, není jejich role tak vyhraněná a neutěšená jako v minulosti.

Herrmannovy ženy jsou téměř všechny stejné, ale povahami, chováním a dílčími názory přece jiné. Snahou žen svobodných bylo především to, aby se dobře provdaly, měly rodinu a vlastní domácnost. Posláním vdané ženy je především péče o dům, manžela a děti. Jejich sny a osobní ambice nejsou velké, a pokud těchto základních cílů dosáhnou, většinou netouží po změně. Ani seberealizace, jak ji známe u dnešních žen, a obecně obzor, který se jim v 19. století naskytl, nebyl nikterak bohatý. Nebylo jim umožněno běžně studovat, protože vyšší než základní vzdělání by v souladu s duchem doby u plotny nemohly potřebovat. Nemohly svobodně a bez mužů chodit, kamkoliv se jim zachtělo, protože se to na ženu zkrátka neslušelo. *„Po dlouhá staletí hledala žena i dívka opodstatnění své existence vždy ve vztahu k muži. Byla něčí dcerou, sestrou, manželkou, matkou. Sama nemohla skoro nic: volně nakládat s majetkem, rozhodovat o dětech, které přivedla na svět, ani volit své zástupce, když společnost konečně*

prosadila ústavní režim.”⁶² „Dokonce i osamělá žena, stará panna, byla něčí obětavou sestrou, pokud k ní lidé přistupovali pateticky a ne s posměchem.”⁶³

Jediným východiskem a naplněním životní cesty byl proto sňatek. Musely se vdát, protože svobodné dámy byly nezřídka terčem posměchu a vděčným tématem pro klepy a pomluvy.

Dívky popisované v povídkách jsou většinou náctileté – tedy vhodné k sňatku. Dnes bychom je označili jako teenagery, jen s tím rozdílem, že dnešní dívka má v šestnácti letech úplně jiné starosti, než měly dívky v 19. století. Povaha a výchova dívek byly diametrálně odlišné od dnešního vychování a charakterů mladých slečen. Dívky byly cudné, zbožné, bez doprovodu dospělé osoby nemohly opouštět dům. Osud dívky/dcery byl předurčen k roli ženy a matky.

„Dívka ve věku na vdávání si nemohla příliš vybírat – buďto sňatek nebo klášter. Třetí možností bylo zůstat stárnoucí pannou a o to žena nestála.“⁶⁴ Rodiče nepotřebovali pro své dcery důkladné vzdělání, učili je spíše to, jak být dobrá manželka. „Herrmann neomylně vycítil, že ženiny intelektuální sklony jsou pro tradičně fungující středostavovskou domácnost především zdrojem problémů.“⁶⁵

Výchovu dívky měla na starosti matka. Musela dceru předat znalosti s vedením domácnosti, mravní a náboženskou znalost. Čím více byla dívka „kvalifikovanější“, tím více se jí otevíral trh s potencionálními ženichy.

Dívky byly skromné a jejich velké sny se odehrávaly pouze v jejich představách a snech. Se svým osudem byly obvykle smířeny, byly poslušné a nepokoušely se o revoltu. Neshody s rodiči se začaly projevovat, až když došlo na věc a hledal se vhodný manžel. Představy rodičů a dcer byly většinou odlišné. Rodiče byli spíše praktičtí a hledali pro své dcery muže s dobrým postavením, perspektivním povoláním a majetkem. Dívky však do výběru zapojily srdce a vysněný nápadník neodpovídal představě rodičů ani trochu. Došla tedy řada i na dramatické chvíle, ze které vyšel vždy jen jeden vítěz. Někdy dcera poslechla rodiče a vdala se za určeného nápadníka. Mnohdy byla její láska silnější než konvence a prosadila si svou. K tomuto vítězství

⁶² LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 70. ISBN 80-204-0737-5.

⁶³ UTRIO, K. *Dcery Eviny: Historie evropské ženy*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Hejkal, 1994. s. 143. ISBN 80-901-6460-9.

⁶⁴ LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 74. ISBN 80-204-0737-5.

⁶⁵ MOCNÁ, D. *Případ Kondelík (Epizoda z estetiky každodennosti)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 112. ISBN 80-246-0312-8.

však bylo často zapotřebí i vyšší moc v podobě matky, která nesnesla pohled na utrápené dítě a u otce se přimluvila.

Příkladnou dívku můžeme nalézt v povídce *Ptáče*. Mladá dívka Milada pečovala celé dny o svého otce, který přišel během nehody o nohu. Jednoho dne se Milada chystala na procházku do lesa, kde se měla sejít s přáteli z Prahy. Otec však nechtěl zůstat v domě sám a chtěl, aby se o něj Milada starala. Mladé děvče, ač zklamané, svému otci nic nenamítalo a pokračovalo v každodenních činnostech. Při předčítání novin otec usnul a Milada propukla v pláč. Mezitím měl starý pán sen, ve kterém se mu zdálo o tom, jak byl mladý, jak se scházel se svojí milou a jak moc toužil po každém okamžiku stráveném se svou dívkou. „*Ocítíl se mlád, bujarý, chtivý života. Dvacet let je mu, dvaadvacet. A sedí v jakési krásné zahradě či v háji, a vidí vedle sebe dívčinu. Celá její bytost, všechny její rysy vstupují mu na oči. Hle tj. ona, první jeho láska. Vyběhla z domu, z rodiny, aby s ním pohovořila, když přijel úkradmo za ní, po níž toužil každým dechem. Ach mládi!*“⁶⁶ Když se probudil, zrušil zákaz a poslal Irenu mezi přátele.

Autor v povídce popisuje případ dlouhodobého citového vydírání. „*Je to velmi účinná forma manipulace ze strany lidí, kteří jsou nám blízcí. V případě, že bychom jim nevyhověli, nám hrozí nějakým přímým nebo nepřímým trestem. Lidé, kteří nás citově vydírají, dobře znají naše zranitelná místa.*“⁶⁷ Tento případ však končí pozitivním prozřením a uvědoměním si, že druhou osobu nemůže nikdo vlastnit a že rodičovská autorita má primárně vycházet z výchovy láskou nikoliv ze závazků a povinností.

Další příběh, který se zabývá dospíváním dívky, nese název *Heleniny smutky*. Helena se narodila do láskyplné rodiny, měla radostné dětství a byla všemi obletována a dobře vychovávána. Když nastal čas, aby se Helena poohlédla po ženichovi, „sedla si na její rodinu smůla“. V době, kdy se měla jít Helena ukázat na bál a zapůsobit, zemřela jí babička a kvůli smutku muselo být hledání ženicha o rok odloženo. Za rok však zemřela teta, rok na to strýc a další rok zemřel Helenin tatínek. Po několika letech smutku dovolila matka Heleně, aby odložila smutek. „*Doufám, žes jej odložila na dobro, Helenko. Již nám všichni drazí zemřeli...Tu Helenka obrátivši neskonale*

⁶⁶ HERRMANN, I. *Ptáče*. In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 233. ISBN Neuvedeno.

⁶⁷ FORWARD, S. *Citové vydírání: jak ho rozpoznat a ubránit se mu*. 1.vyd. Praha: Motto, 1999. s. 7. ISBN 80-724-6023-4.

truchlivý pohled k velikému zrcadlu, z něhož na ni hleděla bledá, znavená tvář trpitelky, pronesla bezezvukým hlasem, plným odevzdání: „A mně umřelo mládí, maminko“.“⁶⁸

Hlavním poselstvím povídky je vyjádření úcty k zemřelým blízkým lidem formou dlouhodobého smutku na úkor prožívání vlastního života podle svých představ. Projevení lítosti a zármutku nad odchodem blízkého člověka patří neodmyslitelně k životu a je zcela přirozené. „*Po obřadu a pohřbu následuje vlastní období smutku.*“⁶⁹ Doba držení smutku byla různá. Za rodiče a děti se smutek držel jeden rok a jeden měsíc, za prarodiče půl roku za ostatní příbuzné se smutek držel po dobu čtyř týdnů. Herrmann v díle *Heleniny smutky* pomocí několikanásobného zármutku zdůraznil a velmi dobře vyjádřil, jak důležité je nezůstat v zajetí trvalé tryzny a žít kvalitní život i po smrti svých blízkých.

3.2.1 Manželky - matky

*„Klíčovým garantem měšťanské domácí idyly se tak stávala žena – manželka, matka a v neposlední řadě také starostlivá hospodyně, vzorně pečující o pořádek, čistotu a přívětivou tvář domova.“*⁷⁰ Žena mohla sama rozhodovat o malém množství věcí. Byla to obvykle něčí dcera, manželka, sestra a to ženu svazovalo. „*Ženy se vyznaly v činnostech manžela, dokonce mu pomáhaly. Fyzické nasazení ženy v domácnosti záleželo na sociálním postavení rodiny, ve vyšších vrstvách měly služby. Žena, paní domu, dozírala na služebnictvo, děti, práci v kuchyni, nakupovala a starala se o zahradu. Dětem měla být morálním příkladem a služebnictvu laskavou, ale přísnou paní.*“⁷¹

Manželka je nedílnou součástí muže. Je krkem celé domácnosti a mnohdy dovede otáčet hlavou (mužem), jak se jí zachce. Hlavní slovo má samozřejmě muž, ale ke svému názoru dospěje obvykle na radu své choti. Manželky v Herrmannových povídkách bývají na začátku poslušné, mnohdy o mnoho let mladší, než jejich protějšky, později však začnou vystrkovat růžky a mají snahu získat moc v celé domácnosti. Práce, kterou taková manželka vykonává je mnohdy složitější a časově náročnější, než zaměstnání jejího muže, ale málokdy se setkává s pochopením. Nákupy, organizace služek, úklid domácnosti, vaření, nikdy nekončící starost o děti. „*Ženy se*

⁶⁸ HERRMANN, I. *Heleniny smutky*. In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 233-234. ISBN Neuvedeno.

⁶⁹ ARIÈS, P. *Dějiny smrti II: Zdivočelá smrt*. 1. vyd. Praha: Argo, 2000. s. 238. ISBN 80-720-3293-3.

⁷⁰ MOCNÁ, D. Případ *Kondelik (Epizoda z estetiky každodennosti)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 110. ISBN 80-246-0312-8.

⁷¹ LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 122. ISBN 80-204-0737-5.

vyznaly v činnostech manžela, dokonce mu pomáhaly. ⁷² „S rolí pomocnice v manželově profesi se ženy identifikovaly u chudých řemeslníků a živnostníků. Vedle toho samozřejmě zastávali roli hospodyně.“⁷³ Musí se také orientovat ve společnosti, být pobožná, čistotná, být dobře informovaná o událostech, které se dějí v sousedství a být vlídná ke svému muži. Často je žena také správkyní rodinných financí, a muž tak z celé své výplaty dostává pouhé „kapesné“.

Jak už bylo nastíněno, hlavním úkolem ženy je porodit dítě a vychovat jej. Herrmannovy matky jsou různé. Některé jsou láskyplné a obětavé, rozumí svým dětem, a i když děti vyrostou, obhajují jejich rozhodnutí, ať už se týkají vzdělání nebo výběru partnera.

Jiné matky chtějí pro své dítě to nejlepší, mnohdy rozhodují za ně a neberou ohled na jeho. S takovou matkou se setkáváme většinou v souvislosti s vybíráním vhodné partie pro své dítě. „Často se vysmál takovým, jejichž mateřská horlivost vrcholí v překotném úsilí, dostati dcery stůj co stůj pod čepec.“⁷⁴ Takové matky si přejí, aby jejich potomek postoupil ve společenském žebříčku nebo alespoň zůstal tam, kde je. Jejich přístup je zcela pragmatický, protože i v 19. století vládly světu peníze a tehdejší lidé věděli, že je bez nich život velmi těžký.

V povídce *Zkušenost v manželství* se setkáváme s matkou, kterou péče o dítě příliš neučarovalo a toho, že má dítě, lituje, protože tak přišla o svobodu a čas jen pro sebe. Pořízení dítěte byla jen společenská nutnost. „Víš, Eminko, s počátku má člověk z těch dětí radost, ale později to omrzí, omrzí! Nyní nemohu na piano ani sáhnout, a také by se mi tak chtělo hrát potmě, když mi je Ratibor strčil do alkovny. Vyšívati také nemohu a s franštinou už je docela konec – zdá se mi, že ze všeho neumím už nic, co jsem se naučila.“⁷⁵

Herrmann v této povídce svým způsobem předpověděl, jak se bude vyvíjet názor na mateřství a úlohu žen v dalších desetiletích a na sklonku dvacátého století. Ženám se sice postupně dařilo stále víc prosazovat své zájmy, naplňovat otázky seberealizace a sebeuspokojení, ale s tím začaly také přebírat mužské role. Déle studovaly, získávaly profesní zkušenosti a budovaly kariéru. A kvůli tomu následně odkládaly mateřství

⁷² LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 122. ISBN 80-204-0737-5.

⁷³ PTÁČKOVÁ, K., LENDEROVÁ, M., STRÁNÍKOVÁ, J. *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zasetí historiografie*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. s. 211. ISBN 80-719-4920-5.

⁷⁴ ŠÍPEK, K. *Čtení o Ignátu Herrmannovi*. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1920. s. 7. ISBN Neuvedeno.

⁷⁵ HERRMANN, I. *Zkušenost v manželství*. In: Drobní lidé I. Črty ze všedního života. 1. vyd. Praha.: F. Topič, 1921. s. 246. ISBN Neuvedeno.

nebo se spokojily s tím, že matkami nikdy nebudou. Významně se zvýšil věk matek prvorodiček a nezanedbatelný je i počet žen, které žijí samy bez partnera a bez dětí.

Některá manželství zůstávají bezdětná, což poznamená jak ženu, tak muže. „*Bezdětná rodina byla anomálií, neplodnost byla považována za neštěstí, trest boží, prokletí.*“⁷⁶ S bezdětným párem se můžeme setkat v povídce *Smutný život*. Bohatá a bezdětná paní Foltýnová si vyplnila život především zábavou a přepychem. Paní Foltýnová navštívila jednoho dne se svým mužem svoji dávnou přítelkyni paní Satrapovou. Tyto ženy žily velmi rozdílné životy. Paní Satrapová žila v chudobných poměrech, tísnila se v malém bytě a měla starosti hromadou dětí, zatímco paní Foltýnová žila bezstarostný život. „*Adéla hovořila, smála se, oči její těkaly světnicí, zkoumajíce nábytek, obrazy, koberce, malování. Ach, kterak vše liší se od jejího zařízení tak doma, kde je tolik brokátu, plyše, perských koberců, žaponských zástěn, váz, figurek ze vzácného porculánu a terakoty, bronzu, drahých záclon.*“⁷⁷ Přesto byla paní Satrapová šťastnější a svým způsobem bohatší než její přítelkyně z mládí. Při pohledu na děti si pan Foltýn posteskl, že nemohou mít také děti, které by jejich život rozzářily. „*A stále vracely se zraky jeho ke skupině tří dětí, kteréž při vstupu hostí se uchýlily do koutka k oknu, k malému stolku, u něhož stály tři drobné židličky jako hračky.*“⁷⁸

Poslání manželky bývá nezřídka spojeno s úkolem zachránit manžela před jeho koníčky, neřestmi a dalo by se říct před ním samotným. Příkladem je i povídka *V zajetí*, popisující velmi nápaditou ženu, která se snažila bránit svému muži ve výpravách po hospodách s kamarády. Pan Žejglic, který ve válce ztratil nohu a musel tak mít nohu dřevěnou si jednoho dne s kamarády dohodl setkání v pivnici. Na smlouvenou schůzku se však nedostavil, a tak se kamarádi pana Žejglice vydali hledat. Ihned spatřili, že pan Žejglic nemá nohu, a ptali se po ní. „*V depó – žena mně ji zavřela do šifonéru – mimořádně, máme po Kravině.*“⁷⁹ Vynalézaví kamarádi však skříň odemkli, a vysvobodili tak svého druhá. „*Pokuta však, kterou mu jeho divize uložila za tuto naši válečnou lest, byla citelná. Celé dva měsíce neobjevil se v malé hospůdce naší, a když*

⁷⁶ LENDEROVÁ, M., MACKOVÁ, M. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. s. 59. ISBN 80-7194-756-3.

⁷⁷ HERRMANN, I. *Smutný život*. In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 63. ISBN Neuvedeno.

⁷⁸ HERRMANN, I. *Smutný život*. In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 63. ISBN Neuvedeno.

⁷⁹ HERRMANN, I. *V zajetí*. In: Nedělní povídky. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. s. 175. ISBN 80-710-6631-1.

přišel, podal nám referát o neočekávané reorganizaci válečnictví své choti.“⁸⁰ Paní Žejglicová opatřila skříň novým a složitým zámekem, od kterého měla klíče jen ona. „Byl to závěr neodbytný – a byla-li kdy dřevěná noha setníková vložena v depo, nezmocnil se jí bez vůle paní hejtmanky nikdo.“⁸¹

Kromě originálního způsobu jak zabránit muži v návštěvě hostince se v povídce *V zajetí* Herrmann projevuje jako spisovatel realista. Hostinec Kravín skutečně v devatenáctém století v Praze existoval a Herrmann ho zjevně použil ve svém díle záměrně. Provoz tohoto lokálu v Praze Na Vinohradech byl v roce 2013 obnoven pod názvem Originál 1869 Kravín a současní majitelé se hlásí k odkazu z minulosti a uvádí, že mezi pravidelnými návštěvníky byla i řada známých osobností. Zmiňují například Svatopluka Čecha nebo Jaroslava Haška.

Povídka *Před advokátní zkouškou* popisuje příběh pana Volence a jeho ženy Boženky. Pan Volenc měl v brzké době skládat advokátní zkoušky a musel se naučit ještě celý trestní zákoník. Z celé situace byl poměrně nervózní, protože ho měl zkoušet jeden z nejpřísnějších komisařů. K pohodě mu nepřidala ani jeho žena, která ho neustále vyzývala, aby s ní šel na procházku. Pan Volenc nakonec podlehl opakovanému nátlaku a vydal se se ženou do města. Při procházce narazili manželé na zkušebního komisaře a ten se tázal paní Volencové, proč je její muž tak pobledlý. Paní Boženka netušila, že jde o komisaře, který by měl zkoušet jejího manžela, a začala objasňovat situaci. „Ale studuje ke zkoušce – k advokátní. Leží v tom celé dny – a nevyšel by na vzduch, kdybych ho nevytáhla. Ach kdyby všichni páni radové byli takoví vlídní, hodní pánové, jako ráčíte vy, ale můj Stanislav má za zkušebního komisaře takového nějakého sekanta.“⁸² Pan Volenc své ženě za tento výstup vynadal. Což si ale paní Božena nenechala líbit. „Proč pak jsi doma nic neřekl? Že tě to netěší, mohli jsme zůstat doma!“⁸³

Pan Volenc i jeho žena měli rozdílné názory a nebyli schopní spolu správně komunikovat a dorozumět se tak, aby došlo k oboustranné shodě před tím, než nastalo negativní rozuzlení příběhu. Problematiku partnerské komunikace a manželského dorozumívání řeší například Miroslav Plzák v knize *Žena a muž*, která dává svým způsobem dílčí odpovědi na otázky kolem jednání a chování manželů

⁸⁰ HERRMANN, I. *V zajetí*. In: Nedělní povídky. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. s. 176. ISBN 80-710-6631-1.

⁸¹ HERRMANN, I. *V Zajetí*. In: Nedělní povídky. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. s. 176. ISBN 80-710-6631-1.

⁸² HERRMANN, I. *Před advokátní zkouškou*. In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 107. ISBN Neuvedeno.

⁸³ HERRMANN, I. *Před advokátní zkouškou*. In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 108. ISBN Neuvedeno.

Volencových. „Dospěl jsem k názoru, že řídicí proměnou, určující jak se budou mít manželé rádi a jak jim bude manželství fungovat, je manželské dorozumívání. Naučíte-li se v manželství správně dorozumívat, zvládli jste největší manželskou obtížnost.“⁸⁴

3.2.2 Vdovy

Vzhledem k tomu, že ženy bývají o mnoho let mladší než jejich protějšky, nezřídka se také stává, že záhy ovdoví, a zůstanou tak na děti a domácnost samy. „Ovdovělým ženám, zvláště mají-li děti, se změní nejen jejich sociální, ale i ekonomická situace, a to zpravidla k horšímu. Kromě jiných problémů, které vdovství přináší, tak musí řešit i problémy existenční.“⁸⁵ Mnohdy ženě zkušenost z předešlého manželství stačí a po ovdovění si dalšího partnera již nehledá a může v ní vzkličít zatrpklou. Vdova nemusí být nutně synonymum pro zatrpklou ženu, která truchlí nad ztrátou partnera. Mnohé žijí kvalitní život i bez partnera a veškerou svou energii soustředí na děti nebo se mohou pokusit o získání nového partnera.

V povídce *Památky* je vdova po mistru Karafiátovi velmi vynalézavá. Pan Karafiát byl v kroužku svých přátel velmi oblíben a po jeho smrti chtěl tak každý nějakou drobnost na památku. Zároveň chtěli vdově přilepšit, a tak vymysleli plán. „Vždyť po mistru Karafiátovi jistě něco zůstalo! Malbičky, náčrtky, úryvky. Koupíme si každý něco. Je to nejslušnější způsob, jakým se jí mohou nabídnout peníze. A budeme mít památku.“⁸⁶ Jednoho dne však zavítal jeden z členů kroužku k vetešníkovi a ten mu prozradil, že vdova nakupuje věci od něj. „Jenom náš první oddíl přinesl věci pravé, skutečně po mistru Karafiátovi. Vše ostatní – když viděla, že je po tom poptávka – kupovala opuštěná vdova u vetešníka.“⁸⁷

Povídka *Oživený krov* popisuje osud rodiny, která přišla o milovaného muže. Paní Emílie nebyla schopná po smrti svého manžela zůstat v domě, ve kterém s ním ještě donedávna žila a rozhodla se dům prodat a odstěhovat se. „Ale viděla bych jej tu všady. Každý kout mi jej připomíná. Je ho tu všude plno, je jím naplněn celý byt, celý dům. Kamkoli pohlédnu, všade přede mnou vystupuje. Vidím ho před knihovnou, vidím ho sedět u psacího stolu. Nemohu sednouti ke klavíru, abych nevzpomněla, jak se usadil

⁸⁴ PLZÁK, M. *Žena a muž*. 2. vyd. Praha: Motto, 2007. s. 7. ISBN 978-80-7246-365-7.

⁸⁵ ŠPATENKOVÁ, N. *Zármutek a pomoc pozůstalým*. 1. vyd. Praha: ISV, 2001. s. 62. ISBN 80-858-6682-X.

⁸⁶ HERRMANN, I. *Památky*. In: Páté přes deváté. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1895. s. 174. ISBN Neuvedeno.

⁸⁷ HERRMANN, I. *Památky*. In: Páté přes deváté. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1895. s. 178. ISBN Neuvedeno.

tam u kamen, v kolibavém křesle, naklonil hlavu a tak rád poslouchal.“⁸⁸ Slibovala si od toho, že se alespoň částečně oprostí od neustálých myšlenek na manžela, a přestože ji přátelé přesvědčovali, aby dům neprodávala, nakonec dům prodala ho a odstěhovala se. Po nějaké době však svého rozhodnutí začala litovat, protože se jí začalo stýskat po místech, kde bývala kdysi tak šťastná.

V obou výše uvedených povídkách Herrmann popisuje stav, kdy žena po smrti svého manžela dělá na základě nastalé situace a komunikace s okolím věci zdánlivě nepatřičné či nelogické. V prvním případě získává vdova užitek ze skrytého altruismu manžellových přátel, který dovede do krajnosti v podobě obchodu s jeho věcmi. Ve druhém případě se žena i přes odrazování a doporučování známých vyrovnává se svým smutkem až příliš radikálně, čehož následně lituje. Oba příběhy tedy spojuje podobné hlavní sdělení. Ženy jsou po smrti svým mužům jaksi ztraceny a mohou dělat věci a vyvíjet aktivity, na které by s mužem po svém boku nepomyslely.

3.2.3 Tchýně

I když se vzdálenější rodinní příslušníci objevují v Herrmannových povídkách spíše sporadicky, jsou také nedílnou součástí jeho rodinného světa. V povídkách se objevují jak tchýně, tak tchán. Tchán je ve srovnání s tchýní daleko pozitivněji postavou. Obvykle je to dobrák, snaží se především o to, aby bylo jeho dítě spokojené. Do manželství svého dítěte se příliš neplete. Mladé lásce naopak spíše pomáhá a jeho zásluhou končí mladí lidé před oltářem.

I když jistě existují výjimky, je tchýně mnohdy postava záporná, která komplikuje život své snaze nebo svému zeti. „*Svobodný mládenec Jan Neruda varoval, „aby nebožky tyto“ byly považovány za prapůvod všeho zla v rodině.*“⁸⁹ V některých případech je matka - tchýně - patronem rodičího se vztahu, ale zpravidla nebývá nejprve spokojená s volbou protějšku svého dítěte, po čase však ustoupí ze svých požadavků a nechá věcem volný průchod. Vlastní názory a postoje začne vnášet až do rodičí se domácnosti svého dítěte, čímž se rodině znelíbí.

Tchýni „s velkým T“ popisuje povídka *Kterak selhala spekulace páně Pazderova*. Pan Pazdera se svým kamarádům v hospodě svěřoval s problémy, jaké mu tropila jeho tchýně. Té nabídl pro tchánově smrti, aby bydlela v Praze a pronajímal jí

⁸⁸ HERRMANN I. *Oživený krov*. In: O třech nebožtících a jiné historky nedělní. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1931. s. 103. ISBN Neuvedeno.

⁸⁹ NOVÁK, T. *Nyní jsme jedna rodina: Kniha pro tchýně a snachy, tchány a zete*. 1.vyd. Praha: Motto, 1999. s 57. ISBN 80-7246-035-8.

pokojík. Zvědavá tchýně však ve svém pokoji trávila velmi málo času a většinou byla na návštěvě u dcery a snažila se organizovat domácnost, což panu Pazderovi začalo časem tzv. lézt na nervy. Nutno ještě poznamenat, že jeho tchýně nesnášela schody. Kamarád v hospodě mu poradil, aby se tedy přestěhoval někam, kam povede spousta schodů, aby se tak tchýně zbavil. „*Já najal byt v tom domě číslo deset na Zámeckých schodech ve druhém patře – šedesát schodů – i jest ke mně z dolejška stosedmnáct schodů – kdo však půjde s hořejška, bude mít ke mně a ode mne stodevadesátosm schodů. Myslím, že si pak milovaná tchýně odvykne chodit ke mně na celý den a rušit můj domácí klid a cpáti do mne pařeně housky.*“⁹⁰ Pan Pazdera tak také udělal, ale škaredě na to doplatil. „*Víte co se stalo? Mezi tím, co jsem byl venku, přistěhovala se ke mně tchýně docela a nadobro! Chceme-li ji mít, nemůžeme prý od ní požadovat, aby si těmi schody předčasně rakev vyběhala.*“⁹¹

Šarvátky a neshody mezi tchýni a zetěm nemusejí být pravidlem. Pozitivní vztah se projevuje například v povídce *Krupičkův „originální“ nápad*. V tomto příběhu měl pan Krupička opravdu velmi originální nápad na dárek pro svou tchýni. Rozhodl se, že ji obdaruje speciálními kartami, na kterých budou vyobrazení členové její rodiny. Vše muselo proběhnout v utajení. Jednotlivé členy domácnosti vodil pod různými záminkami k fotografovi, aby je mohl vyfotografovat. Když měl všechny rodinné příslušníky vyfocené, těšil se jen na to, jak budou karty hotové a jak je předá své tchýni. Ta byla z dárku velmi potěšena až do doby, než narazila na kartu se svou podobiznou. Když viděla svou fotku na žaludské kartě, zhrozila se a karty schovala. Rodina je viděla, až když stará paní zemřela. „*Ale hrát se s nimi nemohlo. Chybělo v nich žaludské eso, a nikdo se nemohl domyslet, kam se podělo – kamna v koutě osiřelé jídelny mlčela jako hrob.*“⁹²

3.3 Muži a chlapi

„*V rodině se bezděčně vytyčovaly a realizovaly výchovné cíle, specifikované podle sociálního postavení. Některé z nich se týkaly výhradně chlapců. V horních vrstvách určovala cíl výchovy představa o uplatnění v řízení společnosti, ve správě majetku, země, ve správě církevní či v řídicích funkcích v armádě. Ve středních*

⁹⁰ HERRMANN, I. *Kterak selhala spekulace páně Pazderova*. In: *Drobní lidé II. Črty ze všedního života*. 1. vyd. Praha.: F. Topič, 1922. s. 152. ISBN Neuvedeno.

⁹¹ HERRMANN, I. *Kterak selhala spekulace páně Pazderova*. In: *Drobní lidé II. Črty ze všedního života*. 1. vyd. Praha.: F. Topič, 1922. s. 154. ISBN Neuvedeno.

⁹² HERRMANN, I. *Krupičkův „originální“ nápad*. In: *Drobní lidé II. Črty ze všedního života*. 1. vyd. Praha.: F. Topič, 1922. s. 242. ISBN Neuvedeno.

vrstvách, ať šlo o prostředí městské či venkovské, byl chlapec předurčen k převzetí otcovy pozice a kvalifikace. V dolních vrstvách se dítě mělo co nejdříve podílet na obživě rodiny.⁹³

Role mužů ve společnosti se stejně jako u žen mění a vyvíjí, nicméně rámce jednání, postoje, způsoby uvažování a vzorce chování jsou známy odedávna. Podobně jako tomu bylo u žen, bylo také u muže žádoucí, aby si našel ženu, oženil se a měl potomky. Rodina s sebou ovšem přinesla zodpovědnost a tak se musel muž samozřejmě snažit, aby rodinu uživil. „U muže byla samozřejmostí schopnost ekonomicky zajistit budoucí rodinu, obstarat jí střechu nad hlavou, musel být sto platit daně, zastupovat rodinu na veřejnosti.“⁹⁴ Právě to, že byli zaměstnáni, je vzdalovalo od jakýchkoli povinností spojených s domácností. Činnosti spojené s provozem domácnosti obstarávala především manželka a muž se doma nezdědka cítil spíše jako na návštěvě. „Muži sem přicházejí většinou odpočívat: posedávají na lenoškách, čtou noviny, pijí kávu a po obědě si zdřímnou na pohovce.“⁹⁵

V povídce *Horálkův pan Vašek* je popsán příběh pana Horálka, který se za všech okolností odkazoval na pana Vaška – při kartách, v práci, doma. Vše, co bylo pro ostatní novinkou, se již kdysi přihodilo panu Vaškovi. Jediným problémem bylo, že pana Vaška znal pouze pan Horálek a nikdo jiný. „Pan Vašek byl panu Horálkovi, čím je hráči největší trumf. Při každé příležitosti jej vyhodil, každého přebil, a tak přišlo, že i jiným lidem, totiž některým známým Horálkovým, stal se konečně pan Vašek pořekadlem.“⁹⁶ Paní Horálková si již na pana Vaška také zvykla, ale zvrat nastal tehdy, když se pan Horálek přiznal, že půjčil panu Vaškovi tři sta zlatých. Od té doby chtěla paní Horálková vědět, kdo to je a kde bydlí a chtěla půjčené peníze vrátit. Muže vyslychala ještě na smrtelné posteli a až tehdy se dozvěděla, že žádný pan Vašek neexistoval a že byl pouhým výmyslem fantazie pana Horálka.

V této povídce se můžeme přesvědčit o známém pořekadle, že správná hospodyňka pro pírkou i přes plot skočí. Svou touhou po získání zapůjčených peněz ukazuje paní Horálková, jak byly ženy praktické. Tři sta zlatých rozhodně nebyla malá částka. Průměrná měsíční mzda koncem 19. století činila asi 25 zlatých. Motiv

⁹³ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2006. s. 140. ISBN 80-718-5647-9.

⁹⁴ LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 83. ISBN 80-204-0737-5.

⁹⁵ MOCNÁ, D. *Případ Kondelík. Epizoda z estetiky každodennosti*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 110. ISBN 80-246-0312-8.

⁹⁶ HERRMANN, I. *Horálkův „pan Vašek“*. In: *Nedělní povídky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. s. 44. ISBN 80-710-6631-1.

odkazování se na „neexistující osobu“ se později objevuje i v díle Samuela Becketta: *Čekání na Godota*. Dva tuláci dávají smysl svému životu tím, že rozvíjí teorii o existenci smyšlené postavy. Fantazírování o tom, že se s ním jednoho dne setkají, dává jejich prázdným dnům řád a posouvá dál jejich obyčejné životy.

Nepřátelství mezi dvěma muži popisuje povídka *Pomsta zhrzeného*. Pan Kroupa a pan Dymián se přeli o dluh za ušité boty. Přesné znění žaloby byla urážka na cti v neprospěch pana Dymiána. Kudy pan Dymian chodil, roztruboval o panu Kroupovi, že mu dluží za boty a peníze nechce vrátit. Situace však nebyla tak jasná, jak se zdálo. Pan Kroupa měl snahu dluh zaplatit, ale pan Dymián peníze schválně nepřijímal a raději Kroupu dál pomlouval. Mstil se mu tím za to, že mu kdysi odloudil dívku a navíc měl tu drzost nechat si u něj ušít boty na svatbu. Ve světle těchto okolností soudce pohrozil Dymiánovi vězením, jestli s těmito obstrukcemi nepřestane. Až na základě této pohrůžky se Dymián usmířil se svým sokem a před soudcem přijal za boty pět zlatých. Ale ani v tomto příběhu neměl smír dlouhé trvání. Již záhy po skončení procesu pokračoval Dymián v popichování. „*Poslouchejte, vy mámile, což myslíte, že takové boty šiju za pětku? Co pak jste rukavičkář? Takové boty jsou za sedm zlatých pro bratra, rozumíte, jste mi ještě dva zlaté dlužen – tak!*“⁹⁷

Stejně jako tato povídka má i mnoho dalších Herrmannových povídek původ v soudní síni. Toto prostředí znal autor velmi důvěrně, protože se jako redaktor Národních listů pravidelně účastnil soudních jednání, ze kterých následně sestavoval čtenářsky velmi oblíbené soudničky. „*Teprve v soudní síni počal Herrmann plně pronikat do skrytých zákoutí pražského lidového života, do intimity prostých domácností, do lidské bídy, lidských bolestí a osudů, do poměrů rozmanitých vrstev společenských; jednotlivé pražské figurky ho zajímaly už dříve, měl pro ně bystré oko a chápavé porozumění, ale téměř denní styk s nimi na půdě, kde se obnažovaly tajné záhyby povah a vášní, plně nyní rozvinul jeho pozorovatelské schopnosti.*“⁹⁸ Tyto příležitosti Herrmann skutečně bezezbytku využil a díky vkusně formulovaným, byť jednoduchým a čtivým zápletkám postupně získával své čtenáře.

Než se z chlapce stane muž, prochází složitým obdobím dospívání a prožívá bouřlivá i romantická léta. Chlapecká nezralost se může projevit lpěním na věcech spojených s prvními láskami. V povídce *Amulet* spoléhal hoch Stanislav Pávek na

⁹⁷ HERRMANN, I. *Pomsta zhrzeného*. In: Drobní lidé I. Črty ze všedního života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1921. s. 74. ISBN Neuvedeno.

⁹⁸ HÝSEK, M. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1934. s. 46. ISBN Neuvedeno.

amulet v podobě věnečku vlasů, který dostal od své milé. „*Jedna z nejstarších pověr, svým původem rovněž náboženská, je, že neživé věci mají v sobě jakousi nadpřirozenou sílu, moc působivou mimo ně a okolí. Snad to byla původně pověra zahrnující všechny věci, později omezená jen na některé. A zde vznikaly pověry další o tom, jak zjistit působivost některé věci nebo jak uvolnit skrytou sílu, ukrytou v každé věci.*“⁹⁹ Chlapec věřil, že mu tento věneček přinese štěstí nejen u zkoušek ve škole, ale také že díky jeho kouzelné moci uspěje u rodičů své vyvolené. „*Když mi je dávala, řekla: Dokud je budeš mít – dokud je budete mít (opravil se honem), dotud nám nehrozí nic zlého. Chovejte je jako amulet. Ztratíte-li je, bude pro všem.*“¹⁰⁰ Jednoho dne se však Stanislav stěhoval od své tety a věneček nemohl nalézt. Z celé situace byl velmi rozmrzelý. Za několik dní mu teta věneček donesla a chlapec tak získal opět sebevědomí. Oženil se se svou vyvolenou a až po několika letech se mu teta přiznala, že vlasy, které patřily jeho milé, opravdu ztratil. Teta mu tedy vyrobila věneček nový (z vlasů své dcery), když viděla, jak nešťastný je.

I v této povídce se Herrmann věnoval tématu lidské pověřivosti a jejímu vlivu na sebevědomí a rozhodování a navíc toto téma doplnil motivem dospívání a lásky. Amulety a talismany jsou předměty, jejichž moc chrání svého majitele proti přirozeným i nadpřirozeným jevům. Je to pověra, která říká, že „*neživé věci mají v sobě jakousi nadpřirozenou sílu.*“¹⁰¹ Tyto předměty dávají člověku svou moc. „*Bývají proto chovány tyto předměty někdy na význačných místech, nebo jindy zase na místě nepřístupném cizím lidem.*“¹⁰² Mnohdy je jim přikládána daleko větší síla, než jakou opravdu mají. Majitel amuletu věří v jeho sílu a nedovede si bez něj představit život. Stejně tomu bylo i v povídce *Amulet*. Stanislav věřil, že mu věneček vlasů pomůže se zkouškami ve škole, a že pomocí něj získá svolení ke sňatku se svou vyvolenou. Vše, oč usiloval, se mu podařilo. Až po mnoha letech však zjistil, že po ztrátě amuletu používal pouhou náhražku dodanou jeho tetou. Přínos pověry tedy nespočívá v magické síle amuletu, ale ve zvýšení sebevědomí a sebedůvěry, která pomáhá překonávat životní překážky.

⁹⁹ PERTOLD, O. *Pověra a pověřivost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1956. s. 105. ISBN Neuvedeno.

¹⁰⁰ HERRMANN, I. *Amulet*. In: *Z paměti starého mrzouta*. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. s. 196 – 197. ISBN Neuvedeno.

¹⁰¹ PERTOLD, O. *Pověra a pověřivost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1956. s. 105. ISBN Neuvedeno.

¹⁰² PERTOLD, O. *Pověra a pověřivost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1956. s. 105. ISBN Neuvedeno.

3.3.1 Manželé – otcové

Partnerství a manželství se v těch dobách odehrává podle přesných pravidel a zvyklostí, které rozdělují mužské a ženské role velmi striktně a jednoznačně. Muži mají téměř vždy poslední slovo a o rovnoprávnosti či společném rozhodování nemůže být řeč. Přísnou vládu zavedl ve své rodině i samotný Herrmann. „*Dbal svého pořádku. Že se musil podávat oběd, jakmile vstoupil do jídelny, a musil jít bez přestávky chod za chodem, byla samozřejmost v domácnosti, již vládl zaměstnaný a pilný muž.*“¹⁰³

Mladí muži, kteří se snaží dobýt srdce své vyvolené, jsou sice z počátku ve vztahu k ženám rovnoprávnější, zahrnují je dárky, dvoří se jim, doprovází je do společnosti a mají v oblibě dívčinu rodinu, ale to se časem změní. Po svatbě pozitivní přístup ještě nějakou dobu trvá, ale postupem času se chování mužů mění. Ze sladkých slůvek se stane kritika, místo do společnosti s partnerkou začnou pánové chodit do pivnice a po nedělním obědě jsou to oni, kteří si potřebují odpočinout a vyhání ženu s dětmi do ulic. Podobně jako u žen bylo žádoucí, aby se muž oženil a založil rodinu.

Narozením dítěte se z muže – manžela stal otec. „*Otec rozhodoval o všem, zastupoval rodinu navenek, doma přísně vládl.*“¹⁰⁴ Otec byl postavou, které se děti většinou bály buď z přirozenosti, nebo proto, že je matky otcem strašily. „*Vztah dítě – otec býval zpravidla ještě méně bezprostřední; práce mimo dům, kdy často odcházel ráno a domů se vracíval večer, když děti už spaly, ho od potomků vzdalovala i fyzicky.*“¹⁰⁵ Otcové neměli na děti zpravidla čas, protože museli pracovat. „*Otci, občas výrazně staršímu než matka, náleželo právo na klid a odpočinek především v měšťanských rodinách se pěstoval jak kult otce, tak kult jeho práce.*“¹⁰⁶ Děti měly k otcům respekt, který jim byl od malička vštěpován.

Mezi muži se však našli i takoví, kteří projevovali zájem o své děti a dokázali jim tak dát lásku najevo nejenom slovně, ale také skutky.

Příkladem takového otce může být samotný Ignát Herrmann, který v následující povídce zkoušel pro děti vymýšlet pohádky. Jeho vyprávění se nesetkalo s úspěchem, ale i tak se musí na tomto otci ocenit, že si na své děti udělal čas, což nebylo pro dobu,

¹⁰³ KONRÁD, E. *Ignát Herrmann*. In: Nač vzpomenu. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. s. 90. ISBN Neuvedeno

¹⁰⁴ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 149. ISBN 80-718-5647-9.

¹⁰⁵ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 153. ISBN 80-718-5647-9.

¹⁰⁶ LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2006. s. 153. ISBN 80-718-5647-9.

ve které povídka vznikla, běžné. Povídka nese název *Nezdařený pokus*. Herrmann byl svým nakladatelem přesvědčen, aby vydal nějakou dětskou knížku. Dlouhou dobu se tomuto požadavku bránil a až za delší čas se odhodlal pohádkovou knihu skutečně napsat. Přísnými kritiky tohoto díla měly být jeho vlastní děti. Když jim jednoho dne začal vypravovat svou pohádku, nesetkal se s velkým nadšením, ale spíše s uštěpačnými a hloupými otázkami. „*Vládl tam tedy jeden duchaplný král...*“ „*Jaký je to král: duchaplný?*“ přerušil mě zvědavce. „*Vládl jeden starý král,*“ pokračoval jsem, *abych se nezdržoval.*“¹⁰⁷ Po chvíli vypravování děti usnuly se slovy, že se jim tatínkovi pohádky nelíbí a Herrmann se již nikdy pro děti psát nepokoušel.

Vzorný a obětavý otec se objevuje v povídce *Vánočka*. Vdovec pan Karkula měl syna Břetislava v Amsterodamu na studiích, a tak trávil Vánoce sám. Synovi alespoň poslal balíček s dárky a penězi na přilepšenou. Když do krámku pana Karkuly zavítala paní Šimánková, jejíž syn také studoval v Amsterodamu, zasadila starému otci brouka do hlavy. Ta se svěčila, že posílá každý rok synovi do ciziny vánočku, symbol českých Vánoc. „*Víte, naše vánočka, česká vánočka z domova, z těsta, jakého ji máme sami, to je jako pozdrav rodiny, jako vzpomínka z dětství. Nemůže sedět s námi náš Jaromír, ale bude si k snídani ukrajevovat vánočky, kterou jsem sama hnětla, pocítí, s jakou láskou jsem ji dělala, zavane na něj dech domoviny.*“¹⁰⁸ Panu Karkulovi bylo líto, že Břetislav nedostane vánočku a chtěl mu ji ještě poslat, ale od přepravní služby se dozvěděl, že by do Vánoc vánočka již nedošla. Rychle se tedy sbalil a vánočku do Amsterodamu doručil synovi osobně. Syn byl z vánočky nadšený, ale větší radost měl z toho, že viděl svého tatínka. „*I rarach zatím vzal vánočku, tatínku,*“ jásal Břetislav. „*Jen když ty ji tady – ale to si uděláme veselé vánoce, co?*“¹⁰⁹

Nevinná taškařice mezi panem Karkulou a paní Šimáčkovou vzbudila v panu Karkulovi pochybnosti o tom, zda se jeho syn bude o Vánocích v cizí zemi cítit jako doma či jako v cizím prostředí. Neváhal proto a ihned podnikl potřebné kroky k tomu, aby měl pro svého syna upečenou vánočku. Už tímto gestem se vymyká většině otců 19. století, kteří se o domácnost, respektive o kuchyň, nestarali. Vánočkou, jakožto symbolem českých Vánoc, se chtěl přiblížit alespoň formálnímu naplnění pojmu domov. Syn nebude doma, ale bude mít alespoň něco, co mu bude domov připomínat.

¹⁰⁷ HERRMANN, I. *Nezdařený pokus*. In: Ztřeštěné historky. 3. vyd. Praha: F. Topič, 1920. s. 129-130. ISBN Neuvedeno.

¹⁰⁸ HERRMANN, I. *Vánočka*. In: Vánoční koledy. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1918. s. 69. ISBN Neuvedeno.

¹⁰⁹ HERRMANN, I. *Vánočka*. In: Vánoční koledy. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1918. s. 77. ISBN Neuvedeno.

I Homér poukazuje na důležitost domova: *Nic není sladší než vlast a rodiče na světě širém, i když máš v cizině statky a palác! Nejsi však doma!* Vzhledem k tomu, že pan Karkula nemohl z objektivních důvodů poslat vánočku a naplnit tak formální rámec ducha vánočních svátků, rozhodl se zajet za svým synem osobně a dát mu dárek nejcennější, společně strávené Vánoce.

4 RODINNÉ „SITUACE“

Rodina hraje v našem životě nemalou úlohu. Toto prostředí je také Herrmannovi velmi blízké a hojně se v jeho díle objevuje. Autor popisuje postavy, které jsou spojeny příbuzenským vztahem a proniká do jejich domácností jako tichý pozorovatel. *„Rodina v měšťanské idyle má tedy pevnou hierarchickou strukturu, odvozenou z patriarchální tradice. Její hlavou je proto bezvýminečně otec, byť se moudrá žena může stát oním pověstným krkem, jenž hlavou otáčí. Dětem je v tomto typu rodiny vymezeno hierarchicky podřízené místo; jsou od malička vedeny k úctě k rodičům, zejména pak k otci.“*¹¹⁰

Rodinný život není jenom klid a pohoda. Především se setkáváme se starostmi otců, kteří musí zabezpečit rodinu, setkáváme se s matkami, které mají starosti s domácností a s dětmi.

Velmi vděčným a často používaným tématem jsou také vztahy manželských párů. Důvodem je to, že pohled ženy a muže na prožívané události bývá velmi rozdílný. I přes to, že jsou v povídkách zobrazena většinou idylická manželství, setkáváme se také s úskalími, které mohou manželský svazek doprovázet. Většinou se však jedná o obvyklé škorpení, které je pro čtenáře spíše úsměvné. V nejedné povídce Herrmann také nastiňuje vztah rodičů k dětem nebo vztahy mezigenerační – obvykle problémy muže s tchýní. Herrmann popisuje osoby jednou s přímočarým humorem jindy s úsměvným soucitem.

Povídka *Co ve starém bytě zůstalo* popisuje stěhování rodiny Mastihubkovy do nového bytu. Rodina po vybalení věcí v novém bytě zjistila, že ve starém bytě zapoměla něco důležitého. *„Ale muži! Pan Mastihubka vzhlédl překvapen od svého šálku a vida hrozivý pohled ženin ulekl se. Co se stalo? Ale muži! Zvolala panička opětně zvýšeným hlasem a vzchopila se; oči její hněvivě plály. Pro pánaboha, co pak jsem udělal, pomyslí si pan Mastihubka, a vyvalil oči na ženu. Ale muži! Zvolala paní do třetice a zraky její sršely blesky, tys ve starém bytě zapomněl maminku.“*¹¹¹ Pan Mastihubka tedy pospíchal do starého bytu a svou tchýni vysvobodil.

V Herrmannových povídkách se také setkáváme se smrtí, která do světa rodinného patří stejně jako události příjemné a radostné. Konkrétně mám na mysli dílo

¹¹⁰ MOCNÁ, D. Případ *Kondelík (Epizoda z estetiky každodennosti)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. s. 113. ISBN 80-246-0312-8.

¹¹¹ HERRMANN, I. *Co ve starém bytě zůstalo*. In: *Drobní lidé I. Črty ze všedního života*. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1921. s. 50. ISBN Neuvedeno.

Na smrtelné posteli. Jednoho teplého dne se sešla celá rodina, aby se s paní Zajdrbochovou všichni rozloučili, protože podle doktora byl její konec již velmi blízko. Její dcery byly ze situace velmi smutné a vyrazily ven, aby přišly na jiné myšlenky. V bytě zůstal jen pan Varhula, zeť paní Zajdlbochové. Ze spárů smrti ji dostal kupodivu pořádný oběd, který si vyprosila od zetě – knedlík, zelí, vepřová pečeně a pivo. „*S námahou zdvihla hlavu, Varhula ji podepřel, podal nádobu k ústům, nemocná dychtivě pila, držíc oběma rukama sklenici, jako v obavě, aby ji neutrhla. (...) Varhula podíval se do kastrolu a leknutím zkoprněl. Byl prázdný. Maso, knedlíky, zelí – večeře pro několik lidí – vše zmizelo.*“¹¹²

4.1 Námluvy

Život mladých mužů a mladých žen bývá vesměs stejný a přece pestrý. Pokud jsou mladí, prožívají milostné opojení, zamilování nebo neopětovanou lásku. „*Historii takových lásek a známostí až do sňatku vyličil Herrmann několikrát, bývají vlastním dějem většiny jeho velkých prací.*“¹¹³ Lidé se setkávají náhodně, setkání dvou lidí může též dopomoci matka, přítel či osoba ze sousedství. Mládenci se zamilují do dcer šéfů nebo bytných ze sousedství. Známosti vznikají za různých situací: na plese, v tanečních hodinách, na ulici. Často se do sebe zamilují lidé, kteří žijí celý život vedle sebe. „*Při uzavírání sňatku hrála důležitou roli otázka zachovalosti – dobré pověsti a čistého trestního rejstříku u muže a panenství u dívky.*“¹¹⁴ Děj směřuje k manželství – tomu předchází pozvání do rodiny a zapůsobení na rodiče nevěsty, poté se z mladých lidí stávají snoubenci a záhy manželé. Láska mladých lidí bývá málokdy silnější než společenské rozdíly. „*Hodnota rodiny spočívala především v zajištění, proto naprosto převažovaly sňatky uvnitř sociální skupiny, v pocitu bezpečí jejích členů a ochrany navenek a ve vzájemné pomoci.*“¹¹⁵ Někdy je zakončen příběh také rozčarováním či zklamáním. Mnohdy se můžeme setkat s domluvenými sňatky či touze sňatku zabránit.

Povídka *Hodiny páně Stehlíkovy* líčí příběh dvou zamilovaných lidí Karla a Otylky. Otylčina maminka měla o nápadníku své dcery jisté představy. Chtěla ji provdat za o pětadvacet let staršího pana Stehlíka. O tom však Otylka nechtěla ani slyšet

¹¹² HERRMANN, I. *Na smrtelné posteli.* In: Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1909. s. 94. ISBN Neuvedeno.

¹¹³ HÝSEK, M. *Ignát Herrmann.* Praha: F. Topič, 1934. s. 102. ISBN Neuvedeno.

¹¹⁴ LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 84. ISBN 80-204-0737-5.

¹¹⁵ PTÁČKOVÁ, K., LENDEROVÁ, M., STRÁNÍKOVÁ, J. *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zasetí historiografie.* Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. s. 209. ISBN 80-719-4920-5.

a tajně si do domu zvala Karla. Nápadník však musel vždy odcházet o hodinu dříve, než přicházela maminka, aby se s ní nesetkal. K orientaci jim sloužily hodiny z vedlejšího bytu – z bytu pana Stehlíka. Pan Stehlík jednou vyslyšel jejich rozhovor a v dobré víře, přejíc jim více času na lásku zastavil hodiny. Hodiny neodbyly devátou hodinu, určující konec návštěvy, ale rozezněly se až v deset hodin. „*Čas utíkal, náhle v tichu noci ozval se kdesi v dáli zvoneček. Slyšel to pan Stehlík ve světnici, ale zdálo se, že přeslechli ten varovný zvuk milenci na terase. (...) Opravdu, ani Karel ani Otylka netušili ještě, že maminka se vrací. I pokročil muž ve tmavém pokoji rychle ke zdi, spustil kyvadlo, sáhl po paměti na ciferník, po paměti otočil rafiji a krásným hlubokým zvukem odbijely hodiny – devátou (...). Majetník hodin přes pochmurnou náladu nemohl se ubránit úsměvu. Vždyť bylo dávno deset!*“¹¹⁶ Patronem mladé milenecké lásky byl tedy kupodivu Karlův sok pan Stehlík.

Další příběh z mileneckého prostředí se nazývá *Vyjádření*. Mladá Tonička Machytková byla zamilovaná do pana Bartáka. Oba se tajně scházeli, což samozřejmě vadilo Toniččině mamince. Paní Machytkové nevadilo, že se pan Bártek ucházel o slečnu Toničku, ale nelíbilo se jí, že se s ní scházel za zády rodičů. „*Pořád kolem tebe, jakoby jiného děvčete nebylo, a ty zase, jakoby tam nebylo jiného mladého mužského! Ale já s tím nesouhlasím! Takhle se známost nedělá, a on také na žádnou známost nepomýšlí. (...) Kdyby myslil vážně, vyjádřil by se nějak a především by přišel k nám, rodičům, ke mně, k matce...*“¹¹⁷ Lásce mladých lidí přál pouze Toniččin otec. Matka zakázala Toničce, aby se s mladým chlapcem stýkala, dokud se pan Bártek nevyjádří. Toho však milenci nedbali. Jednu sobotu, když manželé Machytkovi pracovali, přišel pan Bártek na návštěvu k Toničce. Ta zrovna snídala povídkové koláče a ústa měla celá od povidel. „*A jako dráždivé dítě našpulila na doktora zdaleka potřísněné rty. Nenadála se jistě, co nemoudrý doktor učiní. Skokem byl u ní, uchopil ji za obě ruce, aby se nemohla bránit, a vtiskl jí na upovídané rty nesmírně upřímnou hubičku.*“¹¹⁸ Právě když si Tonička s Bártkem dávali hubičku, přišla do pokoje paní Machytková a vyčínila Bártkovi, že nepřišel nejprve za nimi, za rodiči. V pravou chvíli však zakročil pan Machytko, „*Nu vidíš, Betyňko, já ti říkal, že to asi pan doktor myslí*

¹¹⁶ HERRMANN, I. *Hodiny páně Stehlíkovy*. In: Staří mládenci. 4.vyd. Praha: F. Topič, 1928. s. 187. ISBN Neuvedeno.

¹¹⁷ HERRMANN, I. „*Vyjádření*“. In: Z paměti starého mrzouta. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. s. 182. ISBN Neuvedeno.

¹¹⁸ HERRMANN, I. „*Vyjádření*“. In: Z paměti starého mrzouta. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. s. 187. ISBN Neuvedeno.

*docela upřímně. Podívej se – mně se zdá – že se právě Toničce vyjádřil – vidíte – a teď čekal jenom na nás, na tebe ...*¹¹⁹

Třetí příběh související s námluvami se jmenuje *Zachránce života*. Vratislav Sojka se na plese vyznal své milé ze svých citů. Při tomto rozhovoru si však neustále hrál s penízkiem. Milada si tajemného chování na Vratislavovi všimla a začala vyzvídat, odkud peníz je. „*A dotkla se zlatého nebo pozlaceného přívěšku Vratislavova řetízku. Líce Vratislavovo zapálilo se ohněm, jako by byl dopaden v čemsi nekalém.*“¹²⁰ Vratislav o penízku však odmítl mluvit a Milada si tak domyslela, že dostal peníz od nějaké dívky. Po čase Milada přestala vyzvídat, odkud peníz má. Jednoho dne však přijel se svým strýcem k Miladě na zasnuby a ten ji celou historii tajemného penízku prozradil. Tento peníz dostal Vratislav ke svým třetím narozeninám, a aby si s penízkiem nemohl hrát nikdo jiný, spolkl ho. Po spolknutí se ovšem začal dusit a strýček musel zavolat doktora. Doktor však nemohl nic udělat. „*Nátura sama si pomohla, jak se říká*“¹²¹. Po této historce přestala Milada žárlit na svou údajnou sokyni a o peníze se již nikdy nezajímala.

Získávání životního partnera patří mezi nejdůležitější životní události většiny lidí. Herrmann se ani tomuto tématu nevyhýbal a v několika povídkách popsal způsoby seznamování a procházení reálnými peripetemi námluv v devatenáctém století. Jeho příběhy jsou však mírně odlišné od klasického rozvíjení tohoto typu motivu. Ve třech výše zmíněných povídkách je pozitivním patronem milenců muž, nikoliv žena. Tento stav je spíše atypický, protože lásce mladých lidí pomáhala obvykle žena – sestřenice, sousedka nebo matka. Ženy jsou považovány za stvoření mnohem jemnější a citlivější a tak se do takových příběhů angažují více a zpravidla mají i větší úspěchy v pomoci zamilovaným párům.

4.2 Život bez partnera

*„Dosažení manželského stavu zde bylo hodnoceno jako nedílná součást společenského statutu.“*¹²² „*V souvislosti s touto chválou manželství „za každou cenu“*

¹¹⁹ HERRMANN, I. „*Vyjádření*“. In: *Z paměti starého mrzouta*. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. s. 188. ISBN Neuvedeno.

¹²⁰ HERRMANN, I. *Zachránce života*. In: *Z paměti starého mrzouta*. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. s. 231. ISBN Neuvedeno.

¹²¹ HERRMANN, I. *Zachránce života*. In: *Z paměti starého mrzouta*. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. s. 231. ISBN Neuvedeno.

¹²² ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), s. 55. ISSN 0862-6111.

jsou tu staří mládenci a staré panny ještě výrazněji představení jako ti, jímž život zůstal něco podstatného dlužen.“¹²³

Jedinci, kteří se z nějakého důvodu nemohli nebo nechtěli přizpůsobit takto formulovanému normativnímu úzu, byli postupně vytlačeni z kvasu společenského života na okraj své společenské třídy.“¹²⁴ Svobodné ženy na tom byly mnohem hůře než svobodní muži. Staropanství se stalo strašákem všech dospívajících dívek. Ženě v postavení svobodné dámy nebylo co závidět. Zůstat bez manžela a bez dětí bylo proti rozšířeným společenským pravidlům a svobodné ženy se nezdídky stávaly terčem vtípů a narážek. Život svobodných dam byl spojován s osamělostí a nevraživostí vůči ostatním. Všeobecný model manželství – děti – spokojený život, byl těmto osobám odepřen. Mnohé se do této situace dostaly z vlastní vůle, zklamaly se například v lásce a svému zklamání zůstaly věrné, jiné o svou lásku přišly nebo ji nikdy nenašly. Zůstat svobodnou ženou bylo nejen společensky těžko přijatelné, ale i neekonomické. Společenské dění nebylo těmto ženám příliš nakloněno a jejich životy byl zpravidla velmi složitý a neutěšený. Materiální zajištění, které muž v těch dobách poskytoval, bylo pro život opravdu klíčové. Svobodné dámy se však bez manželovy výplaty musely obejít.

Své o tom, jaké je být svobodnou dámou, věděla i slečna Róza, o které se mezi sousedkami tradovaly nelichotivé poznámky, aniž by byl kdo obeznámen s jejím osudem. *„Měšťanská společnost, napájená vizí ideální ženy ráda přetřásala a zveličovala důvody, které se skrývaly nebo se mohly skrývat za neúspěchem dívky na sňatkovém trhu.*“¹²⁵ V povídce *Bankrot páně Křikavův* si pan Křikava namlouval dceru pana Lexy Rózu. Panu Křikavovi nešlo přímo o slečnu Rózu, nýbrž o její věno – povídalo se, že dostane patnáct tisíc, což by pana Křikavu uchránilo před bankrotem. V den svatby se Křikava však dozvěděl, že věno činí pouze deset tisíc. Pan Křikava však za sňatek s kulhající dceru Rózou požadoval od tchána navýšení věna. Hrozil, že Rózu nechá stát před oltářem. *„Račte uvážít, že by Růžena zasluhovala více, než obě její sestřičky. ... Růžena není tak šťastna, jako ostatní dvě slečny. Prosím nehněvejte se, pane tcháne, ale považte, že obě slečny jsou zcela zdravý, úplně zdravý,*

¹²³ MOCNÁ, D. *Případ Kondelík. Epizoda z estetiky každodennosti*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. S. 218. ISBN 80-246-0312-8.

¹²⁴ ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), S. 55. ISSN 0862-6111.

¹²⁵ ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), S. 55. ISSN 0862-6111.

urostlé jako lilie, a že má milá nevěsta má jednu nožičku kratší, že si беру, abych tak řekl, mrzáčka a na to byste mohl ty dva tisíce přidat.“¹²⁶ Pan Lexa však odmítl. Celý rozhovor slyšela slečna Róza a přemluvila otce, aby jí věno navýšil. Když se však kněz tázal slečny Rózy, zda si bere za manžela pana Křikavu, odpověděla Róza „Ne“. Za několik dní po této události se v novinách objevil článek o tom, že pan Křikava zbankrotoval.

Téma slučování statků skrze svatby nebo získávání lepšího společenského postavení či vyřešení svízelné finanční situace se v historii a tedy i v literatuře objevuje poměrně často. Někdy vede domluvená svatba k prospěchu obou stran, jindy dochází k vystřízlivění a výsledek je velmi špatný nebo až tragický. Příkladem je povídka *Peklo* spisovatele Zikmunda Wintera ze souboru historických črt *Peklo a jiné pražské obrázky*. V této povídce si chtěl přilepšit hoch Lelio sňatkem s o mnoho let starší paní Alžbětou. „*Tamta paní, to by bylo něco tobě; tlučeš se tu nuzně kolik let, to bys vylezl vzhůru, ta má pytlíky rezné, plné!*“¹²⁷ Příběh však dopadl mnohem tragičtěji než v Herrmannově povídce. Paní Alžběta hnaná žárlivostí, zabila svou schovanku Adličku.

Dalším všeobecně známým příkladem je příběh Pavla a Štěpánky v knize Jaroslava Havlíčka *Petrolejové Lampy*. I v této knize využil zadlužený muž dívku, která měla problém najít ženicha. Pavel byl nejprve ke Štěpce pozorný a sliboval jí manželství a společnou budoucnost. „*Tak se podívej, Štěpko, hledám nějakou hodnou holku, která by rozuměla hospodářství. Nemusí být zrovna nejmladší, jen když se bude umět trochu chovat jako paní.*“¹²⁸ Časem se z něj z důvodu vážné nemoci stal despota, který Štěpce ničil život. „*Odpovídal jí čím dál drastičtěji, čím dál hruběji a neslušněji. V nejrůznějších variacích ji častoval sprostými úslovími.*“¹²⁹

Proti tomu obraz svobodného muže, který bydlí v podnájmu a stravuje se po hospodách, nebyl v této době ničím výjimečným. „*Za rezignací stárnoucích mužů se často neskrývalo vyhraněné individuální „nepřátelství k ženitbě“.*“¹³⁰ V mnoha případech to byl spíše „*příliš dlouhého nebo marného čekání na „pevnou půdu pod*

¹²⁶ HERRMANN, I. *Bankrot páně Křikavův*. In: Drobní lidé II. Črty ze všedního života. 1.vyd. Praha.: F. Topič, 1922. s. 51. ISBN Neuvedeno.

¹²⁷ WINTER, Z. *Peklo*. In: *Peklo a jiné pražské obrázky*. 2. vyd. Praha: Kvasnička a Hampl, 1938. s. 19. ISBN Neuvedeno.

¹²⁸ HAVLÍČEK, J. *Petrolejové lampy*. 7. vyd. Praha: Odeon, 1983. s. 167. ISBN Neuvedeno.

¹²⁹ HAVLÍČEK, J. *Petrolejové lampy*. 7. vyd. Praha: Odeon, 1983. s. 244. ISBN Neuvedeno.

¹³⁰ ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), s. 83. ISSN 0862-6111.

nohama“.¹³¹ Když se pak tito muži vzpamatovali a uvědomili si svou situaci, bylo již pozdě na to najít ženu, a tak žili až do smrti sami. „*S přibývajícímí léty vstupoval do hry stále výrazněji také věk. Usedlý muž po třicítce rychle ztrácel na své atraktivnosti.*“¹³² Staromládenectví v sobě nenese tak silnou pachůť neúspěchu jako staropanenství a je mnohdy nadlehčováno.

Většina Herrmannových starých mládenců je se svou situací velmi spokojena. Zvláště v případě, kdy s ženatými kamarády u piva rozebírají úskalí manželského života. Tito svobodní páni nepotřebují k životu mnoho. Stačí jim jeden pokojík a výplata, o kterou se nemusí s nikým dělit. Často si po letech v samotě osvojí zvyky, které dříve neměli a jenž se objevují právě v situaci, kdy žije člověk delší dobu sám, nemusí se přizpůsobovat ostatním a tolerovat své nejbližší. „*Nezřídka se stávali kandidáty na staromládenectví ti, jimž se nepodařilo dokončit započaté vzdělání. Zatížení starostmi o vlastní živobytí, skončili často svou slibně započatou kariéru jako soukromí učitelé v úspěšně etablovaných měšťanských rodinách.*“¹³³

Starý mládenec je pak Čeněk Dykyta v povídce *Minulost*. Pan Dykyta si jednoho dne uvědomil, že se jeho svobodný život skládá pouze z práce a hospody a usmyslil si, že musí se svým životem něco udělat. Nejprve si uemanul, že se přestěhuje. „*A tak v něm vznikala touha: pryč odtud, pryč! Z onoho starého bytu na Starém městě, z pokojíku, bez něhož si do té chvíle nemohl život pomyslit.*“¹³⁴ Slibovaná změna životního stylu se však nekonala a panu Dykytovi se začalo záhy stýskat po starém bytě. Chřádl a na předešlý dům se z nostalgie chodil neustále dívat. Jednou na domovních vratech starého domu visela cedule, že hledají svobodného pána. „*A po čtyřech nedělích, šťasten k nevypsání, vystěhoval se Čeněk Dykyta do svého bývalého pokojíku – do své drahé, nenahraditelné minulosti.*“¹³⁵

Další zajímavá a humorná povídka o starém mládenci je povídka *Kterak pan Fabian prodával piano*. Povídka pojednává o starém mládenci Fabianovi, ke kterému se měl nastěhovat syn jeho neteře Jaroušek. S příchodem Jarouška se ale objevil problém.

¹³¹ ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), s. 83. ISSN 0862-6111.

¹³² ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), s. 83. ISSN 0862-6111.

¹³³ ŠIMŮNKOVÁ, A. Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), s. 83. ISSN 0862-6111.

¹³⁴ HERRMANN, I. *Minulost*. In: Muž bez třináctky a jiné povídky nedělní. 1.vyd. Praha.: F. Topič, 1926. s. 40 - 41. ISBN Neuvedeno.

¹³⁵ HERRMANN, I. *Minulost*. In: Muž bez třináctky a jiné povídky nedělní. 1.vyd. Praha.: F. Topič, 1926. s. 47. ISBN Neuvedeno.

Pan Fabian měl malý byt a neměl chlapce kam uložit. Jeho služebná Madlenka tedy navrhla, aby prodal piano. S těžkým srdcem nakonec souhlasil a napsal inzerát, který nalepil na dveře domu. Nikdo však o piano nejevila zájem a pan Fabian byl rád, protože se mu do prodeje piana stejně příliš nechtělo. Madlenka nakonec problém vyřešila po svém. „*Inu fortepiano bylo uvnitř celé rozviklané. Když přišel Jaroušek, napadlo mě, že má spát na zemi. Bylo mi ho líto, a proto jsem přemýšlela, co udělat; a Váňa mi poradil a pomohl. Vyndali jsme spolu z fortepiana vnitřek a já tam Jakouškovi ustlala. Spí jako dudek, klučina.*“¹³⁶

Povídka *Muž bez třináctky* popisuje pověřivého muže. V jeho závodě nebylo nic označeno číslem třináct, nic v závodě nestálo třináct zlatých nebo třináct krejcarů, třináctá strana v účetních knihách zůstávala nepopsána a každý měsíc třináctého ulehl s půlnocí do postele a vstával až s půlnocí dne čtrnáctého. Jeho zaměstnanci se nepídili po podrobnostech a měli pana Koryndu za podivína. Jednoho dne pan Korynda onemocněl a zdálo se, že umírá. Začal sestavovat závěť, ale naskytl se problém – bylo třináctého. „*Třináctého? Třináctého! Ne, dnes ne, dnes ne! Zítřka, ale ne dnes!*“¹³⁷ Když se dočkal půlnoci čtrnáctého, měl takovou radost, že se z nemoci dostal a žil ještě mnoho let. Důvod, proč tak nenáviděl toto číslo, byl prostý. Jeho láska se právě 13. ledna vdala za jiného.

Herrmann v této povídce ukázal, že dokáže reagovat na známá společenská témata. Fenomén nešťastné třináctky je velmi rozšířený a lidé se tomuto číslu záměrně vyhýbají. Například hotely vynechávají třinácté patro, hostitelé dbají na to, aby nebyl počet lidí u stolu třináct a podobně. Důvod, proč se nešťastným číslem stala právě třináctka, není zcela jasný. „*Nejčastěji je uvádějí někteří ve vztahu ke křesťanské legendě o Ježíšovi a dvanácti apoštolech. Přitom za třináctého, tj. nešťastného, pokládali buď Jidáše, který prý podle legendy Ježíše zradil, nebo Ježíše sama.*“¹³⁸ Obecně jsou za nešťastná čísla považována vyšší prvočísla. „*Důvodem je tu snad to, že číslo vyjádřené několika číslicemi se nedá rozložit v násobky kromě sama sebe a jedničky.*“¹³⁹ Tato charakteristika platí i pro číslo třináct. Herrmann sám třináctku za nešťastnou nepovažoval, protože on sám se narodil svým rodičům jako třinácté dítě.

¹³⁶ HERRMANN, I. *Kterak pan Fabian prodával piano*. In: *Z chudého kalamáře*. 5. vyd. Praha: F. Topič: 1919. s. 162. ISBN Neuvedeno.

¹³⁷ HERRMANN, I. *Muž bez třináctky*. In: *Muž bez třináctky a jiné povídky nedělní*. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1926. s. 18. ISBN Neuvedeno.

¹³⁸ PERTOLD, O. *Pověra a pověřivost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1956. s. 62. ISBN Neuvedeno.

¹³⁹ PERTOLD, O. *Pověra a pověřivost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1956. s. 62. ISBN Neuvedeno.

„Na svých cestách světem vždy a ve všech hotelích jsem ji vyhledával, pokud vůbec třináctku měly.“¹⁴⁰

4.3 Manželství

„Mezinárodní kongres žen konaný v Paříži roku 1900 proklamoval nutnost odstranění nadvlády manžela nad manželkou – oprávněné manželství je uzavřené na základě svobodné dohody. Začátkem 20. století lidé uznali, že láska je dostatečným důvodem ke vstupu do manželství.“¹⁴¹

„Cílem a naplněním manželství byly děti. Mít děti byla samozřejmost. Porody byly časté, ale jen málo dětí se dožilo dospělosti. Smrt dítěte braly matky i otcové jako projev boží vůle. Neplodnost byla léčena magií a lázněmi, adopci volili zřídka. Pokud se žena rozhodla nemít děti, byla opovrženíhodná.“¹⁴²

Dnes slovo manželství ztrácí u mnohých lidí význam. Pro mnohé je manželství „pouze papír“, a lidé tak dávají přednost životu „na psí knížku“. Je až neuvěřitelné, za jak krátkou dobu lidé změnili své myšlení a hodnoty. Spojení dvou lidí do svazku manželského bylo na přelomu 19. a 20. století a téměř celé 20. století nezbytné, a proto je také manželství častým námětem Herrmannových historek. „*Sňatek se zřídka uzavíral z lásky a manželství spočívalo na spolupráci a porozumění.*“¹⁴³ Autora ani tak nezajímá milostný vztah manželů, jako spíše humornost nebo tragika tohoto svazku. Manželé v jeho povídkách nežijí vždy v harmonii, často komanduje jeden druhého. V nejednom příběhu je také vylíčeno rozčarování a nespokojenost, které na mladé lidi dolehne po uzavření svazku a po pár společných týdnech, měsících nebo letech strávených v manželství

Povídka, ve které Herrmann nastiňuje to, jak může vypadat manželství po letech, je povídka *Heslo!*. V povídce *Heslo* určoval pan Měchura každý den před odchodem do pivnice své ženě heslo, bez něhož nesměla nikomu otvírat dveře. „*Tak pozor bábi, dnes tohle: boj se boha, styď se lidí! Rozumíš? A nikomu neotevřít, kdo ti tohle neřekne, sic je*

¹⁴⁰ HERRMANN, I. Malý komentář ke všelijakému čtení o mně. *Topičův sborník*. 1917, roč. 4, s. 250. ISSN Neuvedeno.

¹⁴¹ LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 104. ISBN 80-204-0737-5.

¹⁴² LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 106. ISBN 80-204-0737-5.

¹⁴³ LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. s. 75. ISBN 80-204-0737-5.

rámus.¹⁴⁴ Paní Měchurová si o tomto nápadu však myslela své. „*Ty by ses měl stydět, starý blázne, hučela paní Měchurová, když osaměla*.”¹⁴⁵ Sám na to však doplatil jedné mrazivé noci, kdy heslo zapomněl. Dveře od pokoje mu musel otevřít domovník, protože se ženou se nedomluvil. Tato zkušenost pana Měchuru poučila a do hospody chodil už bez hesla.

4.4 Rodičovství

Rodičovství je posláním na celý život. Přináší nejenom radosti a příjemné chvíle, ale taky spoustu starostí. Úkolem rodičů je, aby svým ratolestem ukázali správnou cestu životem, aby jim byli vzorem a svým způsobem vytyčili směr jejich budoucích kroků. Tady hlavní podstata rodičovského povolání končí a otcové a matky se ocitají v roli pozorovatelů a případných rádců.

Herrmann rodičovství svým humorným přístupem nezlehčuje, ale spíše ukazuje a popisuje možné dopady rodičovské svědomitosti. Starostí otců je, aby se dcery dobře provdaly a synové správně oženili. V dobách Herrmannových to byly úkoly nelehké, protože bylo třeba odehnat nápadníky a také nápadnice, jenž nebyli z různých důvodů vhodnými partnery pro jejich děti. Starosti matek byly jiné, byť měly ve vůdčím posláním otců velmi významné role. Často byly na straně dětí a snažily se zmírnit nekompromisní postoje otců a zajistit jim skutečné štěstí. Jejich posláním je obvykle i to, aby sehnaly pro své dcery patřičnou výbavu. Matky jsou zpravidla na straně dcer a zamlouvá se jim nápadník, kterého si vybere dcera. Otcové však takové pochopení většinou nemají a často se snaží sblížení všemožně zabránit. Ale ani tato skutečnost se nedá zobecnit, v povídkách, které jsem vybrala do kapitoly *Námluvy*, jsou patrony lásky muži. Další důležitou vlastností matky je potřeba radit v nové dceřině domácnosti. S nadšením či pochopením se však nesetkává u nového zetě, kterému jsou rady tehýně obvykle proti srsti.

V povídce *Kterak pan Vilibald Vonásek dobyl svobody* chce jít pan Vonásek po nedělním obědě do pivnice, ale jeho plány na příjemně strávený večer s přáteli u piva mu překazila manželka, která mu nakázala, aby vzal s sebou děti. Pan Vonásek příliš nadšený nebyl, protože věděl, že musí jít z pivnice brzy domů. V pivnici však pan Vonásek potkal známého pana Řeřichu, který mu poradil, že když přijde s dětmi domů

¹⁴⁴ HERRMANN, I. *Heslo!* In: *Pražské figurky: rázové obrázky ze života*. 2.vyd. Praha: František Pospíšil, 1895. s. 212. ISBN Neuvedeno.

¹⁴⁵ HERRMANN, I. *Heslo!* In: *Pražské figurky: rázové obrázky ze života*. 2.vyd. Praha: František Pospíšil, 1895. s. 212. ISBN Neuvedeno.

velmi pozdě, nahněvá tak paní a ta mu již děti nesvěří. Pan Vonásek se s panem Řeřichou opil a domů se dostal až kolem druhé hodiny ranní. Uložil děti do postýlek a šel si lehnout. Ráno ho však probudil křik jeho ženy, která hledala své děti. Pan Vilibald v noci totiž uložil do postýlek děti cizí – děti pana Řeřichy. „*Mistr Vilibald Vonásek odnesl řádně tento svůj osudný návrat z hospody, ale nabyl svobody. Od té doby nesvěřila mu paní Vonásková děti ani za milion – a mistr Vonásek chodí do hospody sám – a jak rád.*“¹⁴⁶

V povídce *Tobiáškův Štědrý den* seděla u vánočního stolu obchodníka Floriana Karase nejen rodina, ale také jeho zaměstnanci a učni. Učeň Tobiáš rozbil na Štědrý den soudek s punčem a pan Karas mu nafackoval. Zastuzený Tobiáš se schoval ve skladu a usnul. Všichni zaměstnanci i pan Karas zavřeli krám a přemístili se k vánočnímu stolu a Tobiáše v krámě zapomněli. To, že u stolu někdo schází, zjistil pan Karas, až když otevřel balíček s drobnými vyřezávanými hračkami a dopisem od Tobiáškových skromných rodičů. „*Milostivý pane a nejmilostivější paní! Poníženě prosíme za odpuštění, že se opovažujeme s těmito řádky vstoupiti do Vašeho domu a vyjádřiti naše nejuctivější přání šťastných a veselých svátků vánočních, aby Bůh nebeský milostivého pána a nejmilostivější paní a vzácnou paní maminku dlouho ve zdraví a spokojenosti zachovati ráčil. A poněvadž nám Tobiášek dal vědět, že milostiví páni mají dvě roztomilé dětičky, opovažujeme se a posíláme jim na Štědrý den velmi nepatrnou maličkost, (...), co tu ježíšek pro ně nadělil. (...) Pokud se týče našeho Tobiáška, pevně doufáme, že se dobře a poslušně chová a vroucně děkujeme za všechno dobré, co mu milostivý pan prokazuje*“¹⁴⁷ Po přečtení dopisu si pan Karas uvědomil, že byl k chlapci až příliš hrubý a chtěl se mu omluvit, ale u stolu ho nikde neviděl, a tak se vydal do krámu a přivedl ho k štědrovečerní tabuli. Celý večer se pak o něj vzorně staral.

¹⁴⁶ HERRMANN, I. *Kterak pan Vilibald Vonásek dobyl svobody*. In: Nedělní povídky. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. S. 89-90. ISBN 80-710-6631-1.

¹⁴⁷ HERRMANN, I. *Tobiáškův štědrý den*. In: Nedělní povídky. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. S. 251-252. ISBN 80-710-6631-1.

ZÁVĚR

Ignát Herrmann byl spisovatel realista. Tento povídkář tvořil na přelomu 19. a 20. století a právem patřil mezi přední spisovatele své doby. I přesto, že byl velmi oblíben mezi čtenáři, nikdy nezískal uznání od odborné kritiky.

Přestože je Herrmann soudobým čtenářům známý zejména jako autor románu *U snědeného krámu* či románu *Otec Kondelík a zeť Vejvara*, jeho skutečný přínos spočívá především v desítkách čtivých povídek protkaných osudy konkrétních lidí. Popis pražského prostředí je podstatným způsobem doplňován reálnými, historicky doloženými skutečnostmi, což jeho dílo činí ještě zajímavějším.

Během své cesty na relativní literární výsluní musel překonat řadu překážek, což se také projevilo v jeho tvorbě a v přístupu k hlavním hrdinům svých povídek. Jeho dílo bylo zasazeno do staré Prahy, nedotknuté moderními vymoženostmi, obývané z jeho pohledu především běžnými lidmi. Zaměřil se na obyčejného člověka a popisoval jeho prostý život, problémy v rodině, trápení s dětmi, starosti se sousedy. K vlastnostem postav svých povídek přistupoval s pochopením a trvalou shovívavostí. Projevoval přátelský až rodičovský soucit, to vše snad právě proto, že sám neměl lehký život. I z tohoto důvodu je zajímavé nahlížet na Herrmannovo dílo z pohledu rodinného světa a prvků, které jsou pro tuto oblast určující.

Na osudy hlavních hrdinů nenahlížel Herrmann jako soudce, nepovyšoval se, nýbrž byl jedním z nich. Svá díla nikterak nepřikrášloval a psal to, co viděl. I za tuto upřímnost jej kritika hodnotila spíše negativně a nikdy se nestal jejím oblíbencem. O to více jej mohla těšit přízeň čtenářů, kterou získal především díky nezměrné houževnatosti, vytrvalosti a dlouhodobé péli.

Domníváme se, že cíle, které jsme si na počátku naší práce stanovili, jsme splnili. Ve své bakalářské práci se nám podařilo přiblížit život a povídkovou tvorbu Ignáta Herrmanna. Nejvýraznějším motivem jeho povídek je rodina a vztahy mezi lidmi. Právě těmto tématům jsme se v naší práci věnovali. Vytvořili jsme typologii rodinných rolí, kterou jsme doplnili o příklady Herrmannových povídek a srovnali jsme jeho realistickou zobrazovací metodu s historickou, psychologickou a sociologickou odbornou literaturou.

Ignát Herrmann si bezesporu zaslouží mnohem více pozornosti, než je mu věnováno. Jeho tvorba byla spíše průměrná, ale má cenný dokumentární charakter, který se hodí nejen pro literaturu a dějepis, ale také pro sociologii.

LITERATURA A PRAMENY

Primární literatura

HERRMANN, I. *Drobní lidé I. Črty ze všedního života*. 1.vyd. Praha.: F. Topič, 1921. 283 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Drobní lidé II. Črty ze všedního života*. 1.vyd. Praha.: F. Topič, 1922. 275 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Muž bez třináctky a jiné povídky nedělní*. 1.vyd. Praha.: F. Topič, 1926. 211 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Nedělní povídky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 437 s. ISBN 80-710-6631-1.

HERRMANN, I. *O třech nebožtících a jiné historky nedělní*. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1931. 294 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Páté přes deváté*. 1. vyd. Praha: F. Topič, 1895. 305 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Pražské figurky: rázové obrázky ze života*. 2.vyd. Praha: František Pospíšil, 1895. 219 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Rodiny a rodinky. Drobné výjevy z pražského života*. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1909. 262 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Staří mládenci*. 4.vyd. Praha: F. Topič, 1928. 228 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Z chudého kalamáře*. 5. vyd. Praha: F. Topič: 1919. 453 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Z paměti starého mrzouta*. 2. vyd. Praha: F. Topič, 1919. 291 s. ISBN Neuvedeno.

HERRMANN, I. *Ztřeštěné historky*. 3. vyd. Praha: F. Topič, 1920. 344 s. ISBN Neuvedeno.

Sekundární literatura

ARIÈS, P. *Dějiny smrti II: Zdivočelá smrt*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2000. 412 s. ISBN 80-720-3293-3.

BLAŽEK, B. Čím se provinil Ignát Herrmann? *Kritický sborník*. 1995, roč. 15 (č. 4), 48-56 s. ISSN 0862-819X.

FORWARD, S. *Citové vydírání: jak ho rozpoznat a ubránit se mu*. Vyd. 1. Praha: Motto, 1999. 200 s. ISBN 80-724-6023-4.

- F. V. V. Bodří Pražané. *Světazor*. 1891, roč. 27 (č. 28), 334-335 s. ISSN Neuvedeno.
- HAVLÍČEK, J. *Petrolejové lampy*. 7. vyd. Praha: Odeon, 1983. 329 s. ISBN Neuvedeno.
- HÁJKOVÁ, A. Proměny české povídky v posledních letech. *Literární listy: orgán Svazu českých spisovatelů*. 1986, roč. 15. (č. 6), s. 83-86. ISSN 0300-2446.
- HERRMANN, I. Malý komentář ke všelijakému čtení o mně. *Topičův sborník*. 1917, roč. 4, 250-256 s. ISSN Neuvedeno.
- HÝSEK, M. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1934. 122 s. ISBN Neuvedeno.
- JUDA, K. *Ignát Herrmann*. Praha: F. Topič, 1924. 18 s. ISBN Neuvedeno.
- KONRÁD, E. Ignát Herrmann. In: Nač vzpomenu. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1967. 87-90 s. ISBN Neuvedeno.
- Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce 2/I H-J*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. 592 s. ISBN 80-200-0468-8.
- LENDEROVÁ, M., MACKOVÁ, M. *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 181. s. ISBN 80-7194-756-3.
- LENDEROVÁ, M. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. 300 s. ISBN 80-204-0737-5.
- LENDEROVÁ, M. a K. RÝDL. *Radostné dětství?: dítě v Čechách devatenáctého století*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2006. 376 s. ISBN 80-718-5647-9.
- MOCNÁ, D. a J. PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. 696 s. ISBN 80-718-5669-X.
- MOCNÁ, D. Případ *Kondelík (Epizoda z estetiky každodennosti)*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2002. 309 s. ISBN 80-246-0312-8.
- MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 312 s. ISBN 80-864-2905-9.
- NERUDA, J. Týden v tichém domě. In: *Povídky malostranské*. 2. vyd. Kyjov: Nákladem okresního osvětového sboru, 1922. 306 s. ISBN Neuvedeno.
- NOVÁK, A. *Ignát Herrmann*. In: *Přehledné dějiny literatury české*. 5. vyd. Brno: Atlantis, 1995. 798-802 s. ISBN 80-7108-105-1.
- NOVÁK, A. *Malý svět Ignáta Herrmanna*. In: *Hovory okamžiků: kniha feuilletonů*. 1. vyd. Vyškov: Fr. Obzina, 1926. 35-38 s. ISBN Neuvedeno.

- NOVÁK, T. *Nyní jsme jedna rodina: Kniha pro tchýně a snachy, tchány a zetě*. 1.vyd. Praha: Motto, 1999. 107 s. ISBN 80-7246-035-8.
- PERTOLD, O. *Pověra a pověrčivost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1956. 141 s. ISBN Neuvedeno.
- PILAŘ, M. *Pokus o žánrové vymezení povídky*. 1. vyd. Ostrava: Sfinga, 1994. 116 s. ISBN 80-7042-411-7.
- PLZÁK, M. *Žena a muž. Teorie a praxe manželského dorozumívání*. Vyd. 2. Praha: Motto, 2007. 232 s. ISBN 978-80-7246-365-7.
- PTÁČKOVÁ, K., LENDEROVÁ, M., STRÁNÍKOVÁ, J. *Dějiny žen, aneb, Evropská žena od středověku do poloviny 20. století v zasetí historiografie*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. 640 s. ISBN 80-719-4920-5.
- RUT, P. *Komentář*. In: Herrmann, I. *Nedělní povídky*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004. 392-416 s. ISBN 80-7106-631-1.
- Sto let práce: Zpráva o všeobecné zemské výstavě v Praze 1891*. 1. vyd. Praha: Výkonný výbor zemské jubilejní výstavy, 1891. 716. s. ISBN Neuvedeno.
- ŠALDA, F. X. *Ignát Herrmann*. In: *České medailony*. 1. vyd. Praha: SNKLHU, 1959. 190-194 s. ISBN Neuvedeno.
- ŠIMŮNKOVÁ, A. *Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťácké společnosti 19. století*. *Český časopis historický*. 1997, roč. 95 (č. 1), 55-107 s. ISSN 0862-6111.
- ŠÍPEK, K. *Čtení o Ignátu Herrmannovi*. 1.vyd. Praha: F. Topič, 1920. 16 s. ISBN Neuvedeno.
- ŠPATENKOVÁ, N. *Zármutek a pomoc pozůstalým*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2001. 267 s. ISBN 80-858-6682-X.
- TICHÝ, J. V. *Z pražských zákoutí. Literární listy*. 1899, roč. X. (č. 21), 362-363. ISSN Neuvedeno.
- UTRIO, K. *Dcery Eviny: Historie evropské ženy*. 1.vyd. Havlíčkův Brod: Hejkal, 1994. 210 s. ISBN 80-901-6460-9.
- Velký sociologický slovník*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-718-4164-1.
- WINTER, Z. *Peklo*. In: *Peklo a jiné pražské obrázky*. 2. vyd. Praha: Kvasničkaa Hampl, 1938. 302 s. ISBN Neuvedeno.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kristýna Caudrová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Povídkař Ignát Herrmann
Název v angličtině:	Storyteller Ignát Herrmann
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na povídkou tvorbu Ignáta Herrmann. Důraz je kladen především na rodinu, rodinné příslušníky a rodinné „situace“.
Klíčová slova:	česká literatura, 18. – 19. století, povídka, Ignát Herrmann, rodina, vztahy v rodině, realismus
Anotace v angličtině:	This bachelor's thesis focuses on the short story writing of Ignát Herrmann. The paper accentuates primarily family, family members and family "situations".
Klíčová slova v angličtině:	Czech literature, 18th and 19th century, the short story, Ignát Herrmann, family, relationship in family, realism
Přílohy vázané v práci:	--
Rozsah práce:	52 s.
Jazyk práce:	CZ